

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Vliv SZP na hospodaření vybrané ekologické farmy

Pavla Bedřichová

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pavla Bedřichová

Provoz a ekonomika

Název práce

Vliv SZP na hospodaření vybrané ekologické farmy

Název anglicky

The impact of CAP on the economic performance of selected farm

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zpracovat analýzu ekonomické situace rodinné farmy Kunclův mlýn a vlivu dotací na tento podnik za účelem identifikace silných a slabých stránek, a zároveň příležitostí a hrozeb.

Metodika

V teoretické části bude využita metoda studia dokumentu.

Empirická část práce bude v různé míře využívat základní deskriptivní statistiky, indexní analýzu, SLEPT a SWOT analýzu.

Doporučený rozsah práce

40 – 50 stran

Klíčová slova

farma, společná zemědělská politika, ekologické zemědělství, ekologicky hospodařící podnik, finanční analýza, SWOT analýza, SLEPT analýza, dotační systém

Doporučené zdroje informací

DVORSKÝ, J. – URBAN, J. *Základy ekologického zemědělství*. Brno: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, 2011. ISBN 978-80-7401-051-4.

KALOUDA, F. *Finanční analýza a řízení podniku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7380-591-3.

KNÁPKOVÁ, A. – ŠTEKER, K. – PAVELKOVÁ, D. *Finanční analýza : komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4456-8.

SEDLÁČEK, J. *Finanční analýza podniku*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3386-6.

URBAN, J. – ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství – II. díl : normy Evropské unie, chovy a welfare hospodářských zvířat*. Šumperk: PRO-BIO, 2005. ISBN 80-903583-0-6.

URBAN, J. – ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství : učebnice pro školy i praxi. I. díl, Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin*. Praha: MŽP, 2003. ISBN 80-7212-274-6.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 22. 2. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 2. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vliv SZP na hospodaření vybrané ekologické farmy" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Lukáši Čechurovi, Ph.D. za rady, připomínky a hodnotné konzultace, a Petrovi Kunclovi za poskytnutí všech potřebných podkladů a rozhovorů ohledně fungování a směřování farmy Kunclův mlýn.

Vliv SZP na hospodaření vybrané ekologické farmy

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou vlivu dotací na hospodaření ekologické farmy Kunclův mlýn. Cílem této práce bylo zhodnotit ekonomickou situaci farmy s využitím ukazatelů finanční analýzy, určit závislost podniku na dotačních programech a evaluovat podnikatelský záměr farmáře Petra Kuncla. Finanční analýza byla zpracována na základě účetních výkazů za období 2012 – 2016. Horizontální analýza a vertikální analýza ukazují položky účetních výkazů a jejich změny v relativním vyjádření. Z indexní analýzy plyne, že podniku se dařilo dodržovat zlaté bilanční pravidlo s výjimkou jednoho roku. Výsledky poměrových ukazatelů dokazují stabilitu podniku. SWOT analýza identifikuje silné a slabé stránky podniku a SLEPT analýza ukazuje na vlivy, které podnik nemůže sám ovlivnit. V analýze podnikatelského záměru je zhodnocen budoucí rozvoj farmy a je prokázáno finanční zdraví podniku. Z výsledků analýzy vlivu SZP na hospodaření farmy je zřejmé, že je podnik finančně stabilní, ale ve sledovaném období byla farma silně závislá na dotacích.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, farma, dotace, finanční analýza, společná zemědělská politika

The impact of CAP on the economic performance of selected farm

Abstract

My bachelor thesis deals with the analysis of the impact regarding subsidies on the management of the Kunclův Mlýn farm. The aim of this work was to evaluate the economic situation of the farm using indicators of financial analysis. The intention was to determine the dependence of the company on subsidy programs and to evaluate the business plan of farmer Petr Kuncl. The financial analysis was prepared on the basis of the financial statements for the period 2012-2016. Horizontal and vertical analyses show the items of the financial statements and their changes in relative terms. The index study shows that the company managed to follow the golden balance rule except one year. The results of ratios illustrate the stability of the company. SWOT analysis identifies the strengths and weaknesses of the business. SLEPT analysis displays the influences that a company cannot influence itself. The analysis of the business plan evaluates the future development of the farm and demonstrates the financial health of the company. Based on the results of the CAP analysis impact on farm management, it is obvious that the company is financially stable. Nevertheless in the monitored period the farm was heavily dependent on subsidies.

Keywords: organic farming, farm, subsidy, financial analysis, common agricultural policy

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
2.2.1 Horizontální a vertikální analýza.....	13
2.2.2 Indexní analýza	14
2.2.3 Analýza poměrových ukazatelů.....	15
2.2.4 SWOT analýza.....	19
2.2.5 SLEPT analýza	20
3 Teoretická východiska	21
3.1 Ekologické zemědělství	21
3.1.1 Historie ekologického zemědělství.....	21
3.1.2 Vývojový trend EZ ve světě se zaměřením na Českou republiku	23
3.1.3 Kontrolní systém ekologického zemědělství	25
3.2 Společná zemědělská politika	27
3.2.1 Období před vstupem do EU	27
Program SAPARD.....	27
3.2.2 Období po vstupu do EU	28
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.....	28
Horizontální plán rozvoje venkova.....	29
Program rozvoje venkova	31
4 Vlastní práce	35
4.1 Farma Kunclův mlýn.....	35
4.1.1 Hlavní činnost farmy	35
4.1.2 Vedlejší činnosti farmy	36
4.2 Finanční analýza farmy Kunclův mlýn	37
4.2.1 Horizontální analýza	38
4.2.2 Vertikální analýza	41
4.2.3 Indexní analýza	44
4.2.4 Analýza poměrových ukazatelů.....	44
4.2.5 SWOT analýza.....	47
4.2.6 SLEPT analýza	48
4.2.7 Analýza podnikatelského záměru farmy.....	51
5 Závěr.....	56

6 Seznam použitých zdrojů.....	58
---------------------------------------	-----------

7 Přílohy	60
------------------------	-----------

Seznam obrázků

Obrázek 1: Zimoviště pro skot.....	36
Obrázek 2: Zrající maso	36
Obrázek 3: Zemědělská technika farmy Kunclův mlýn.....	51
Obrázek 4: Zemědělská technika farmy Kuncův mlýn II	51

Seznam tabulek

Tabulka 1: SWOT analýza.....	19
Tabulka 2: Výkaz o majetku a závazcích - aktiva	37
Tabulka 3: Výkaz o majetku a závazcích - pasiva	37
Tabulka 4: Příjmy, výdaje a tržby	37
Tabulka 5: Horizontální analýza aktiv	38
Tabulka 6: Horizontální analýza pasiv.....	40
Tabulka 7: Rok 2015 a změny mezi roky 2014-2015	41
Tabulka 8: Vertikální analýza aktiv	42
Tabulka 9: Vertikální analýza pasiv.....	43
Tabulka 10: Zlaté pari pravidlo.....	44
Tabulka 11: Zlaté bilanční pravidlo	44
Tabulka 12: Ukazatele rentability	45
Tabulka 13: Ukazatele aktivity	45
Tabulka 14: Ukazatele zadluženosti	46
Tabulka 15: Ukazatele likvidity	46
Tabulka 16: Podíl dotací na příjmech	49
Tabulka 17: Výpočet finančního zdraví podniku.....	54
Tabulka 18: Bodové ohodnocení finančního zdraví podniku	54

Seznam grafů

Graf 1: EZ na ZPF ve světě.....	23
Graf 2: Počet ekologickým farem ve světě	24
Graf 3: EZ v HRDP.....	30
Graf 4: Zájem o EZ v regionech	30
Graf 5: Vývoj aktiv v letech 2012-2016	39
Graf 6: Vývoj pasiv v letech 2012-2016	41
Graf 7: Struktura aktiv 2012-2016	42
Graf 8: Struktura pasiv 2012-2016.....	43
Graf 9: Spotřeba biopotravin v ČR	48
Graf 10: Podíl masa a masných výrobků na celkovém obratu biopotravin v ČR.....	49
Graf 11: Struktura dotací 2012-2016	50
Graf 12: Počet přenocování ve Středních Čechách za rok 2016.....	52
Graf 13: Počet ubytovacích zařízení ve Středních Čechách	53

Seznam použitých zkratk

CF Cash flow

EZ Ekologické zemědělství
ZPF Zemědělský půdní fond

1 Úvod

Od roku 1860, kdy vznikl živnostenský řád, a spolu s ním i svobodné podnikání, uběhlo několik desítek let. Po době útlumu a zákazu bylo po roce 1989 znovu možné podnikat, a soukromé podnikání se tak v České republice obnovilo. V důsledku otevřené ekonomiky vzniklo mnoho příležitostí na trhu, statistiky počtu tuzemských podniků strmě rostly, ale zároveň se objevily zahraniční konkurenční firmy. Státem zabavený majetek se vracel zpět do rukou původních majitelů či jejich potomků, a tak mohly pokračovat i malé rodinné farmy předávané po generacích. Došlo k obnovení vztahu zemědělců k přírodě, a zemědělství mohlo začít být zase smysluplným povoláním, a pro některé dokonce posláním.

Období devadesátých let bylo ekonomicky otevřené příležitostí, a tak přineslo spoustu nových podniků. Farma Kunclův mlýn leží v Brdských lesích, obhospodařuje 80 hektarů půdy a má statut ekologického zemědělství od roku 2004. Tento podnik je odlišný od ostatních svou dlouhou historií a hlubokými kořeny. Za komunistického režimu farma Kunclům nepatřila, ale mohli zde zůstat a starat se o dobytek. Po sametové revoluci se podnik vrátil původním majitelům, a rodinná tradice mohla pokračovat. Na farmě je evidentní láskyplný vztah k obhospodařovanému majetku, a zároveň vztah k přírodě. Primární činností farmy je produkce kvalitního bio hovězího masa, ale tato farma provozuje i jiné činnosti, například ubytování v soukromí, setkávání farmářů, pořádá letní dětské tábory, najdeme zde i psí salon a mnoho dalších aktivit.

Bakalářská práce vznikla za účelem zhodnocení ekonomické situace ekologické farmy Kunclův mlýn a možnosti jejího fungování bez pobírání dotací. Provedením finanční analýzy lze určit, zda je podnik dobře kapitálově strukturován, splácí své závazky včas, jaká je míra jeho ziskovosti a další ukazatele přispívající k hodnocení podniku. Výsledky finanční analýzy mohou sloužit jako podklady k budoucímu vývoji podniku či jako zpětná vazba předešlého období.

Rostoucí počet ekofarek je odrazem změny ve smýšlení společnosti. Kvalita se stává rozhodujícím faktorem, a proto lze předpokládat, že poptávka po ekologických farmách a jejich výrobcích bude růst. Otázka životaschopnosti ekologických farek bez možnosti pobírání dotací je tedy velice aktuální, jelikož v blízké budoucnosti lze očekávat stále menší finanční podpory ekologickým zemědělcům.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zpracovat ekonomickou analýzu ekologické farmy Kunclův mlýn a zjistit životaschopnost této ekologické farmy bez možnosti čerpání dotačních programů a finančních podpor. Dílčími cíli této bakalářské práce jsou:

- zhodnotit ekonomickou situaci farmy Kunclův mlýn,
- určit míru závislosti podniku na dotačních programech,
- zhodnotit další podnikatelský záměr farmy pro střednědobý horizont.

2.2 Metodika

Finanční analýza představuje systematický rozbor získaných dat, která jsou obsažena především v účetních výkazech. (Růčková, 2015) Finanční analýza umožňuje dospět k závěrům o hospodaření podniku, jeho finanční situaci a její výsledek slouží jako podklad k finančním plánům. V analýze budou nejprve aplikovány metody pro zhodnocení vnitřního a vnějšího prostředí, poté bude provedena SLEPT analýza prostředí globálního.

V této bakalářské práci budou pro zhodnocení ekonomické situace farmy Kunclův mlýn použité poměrové ukazatele, pomocí nichž bude vyhodnoceno hospodaření podniku a jeho struktura. Následně bude provedena SWOT analýza zjišťující slabé a silné stránky, příležitosti a hrozby. SLEPT analýza ukazuje na vlivy, které farma neovlivní. Na závěr bude finanční analýza zhodnocena a doplněna o podnikatelský záměr Petra Kuncla, majitele farmy Kunclův mlýn.

2.2.1 Horizontální a vertikální analýza

Horizontální analýza je nejčastěji používanou metodou zpracovávající data získaná většinou z rozvah a z výkazu zisku a ztrát podniku v závislosti na čase. *Obvyklým výstupem je časový trend analyzovaného ukazatele, využitelný speciálně pro predikci předchozího vývoje.* (Kalouda, 2016) Důležitým faktem u horizontální analýzy je předpoklad, kde výsledek hospodaření podniku není ve své podstatě nijak určen minulými výsledky hospodaření podniku. Změny se u horizontální analýzy sledují po řádcích v absolutních hodnotách i v relativních změnách.

$$\text{změna v \%} = \frac{\text{běžné období} - \text{předchozí období}}{\text{předchozí období}} * 100 \quad (1)$$

(Sedláček, 2011)

Struktura pasiv a aktiv se posuzuje pomocí vertikální analýzy, kde se při výpočtech jednotlivých hodnot postupuje podle sloupců, nikoli podle řádků jako tomu bylo u analýzy horizontální. Tato analýza nám indikuje ekonomickou stabilitu podniku. Pasiva nám ukazují zdroje kapitálu, které rozlišujeme na vlastní a cizí (Lee aj., 2009), za něž byly prostředky podniku (aktiva) pořízeny. Jako základ ukazatele se bere vždy jeho celková suma. U rozvahy je základnou zvolená suma aktiv či pasiv, u výkazu zisku a ztrát suma výnosů či nákladů.

2.2.2 Indexní analýza

Dynamiku ekonomických jevů můžeme posuzovat pomocí indexů, které lze mezi sebou porovnávat a analyzovat. Jedním ze zaměření analýzy ekonomiky vybraného subjektu může být i dodržování pravidel financování. Zlaté pari pravidlo a zlaté bilanční pravidlo můžeme vyjádřit pomocí následujících nerovnic:

dlouhodobý majetek \leq vlastní kapitál,

dlouhodobý majetek \leq vlastní kapitál + dlouhodobý cizí kapitál.

.(Sedláček 2011)

Přebytek dlouhodobého kapitálu nad dlouhodobými aktivy značí vytváření rezerv, které se promítnou v čistém pracovním kapitálu. Pracovní kapitál je rozdíl mezi oběžnými aktivy a krátkodobými závazky. Krátkodobými závazky rozumíme závazky se splatností maximálně 1 rok. Podnikatel tedy může snáze posoudit, která část oběžných aktiv je relativně volná.

Poměr vlastního kapitálu a dlouhodobých cizích zdrojů ku dlouhodobému majetku nám značí míru stability podniku. Při překapitalizování dochází k preferenci stability.

Výsledek této míry přesahující 100% znamená překapitalizování podniku, opačný výsledek znamená podkapitalizování podniku.

Cash flow (peněžní tok) je skutečný pohyb (tok) peněžních prostředků podniku. (Sedláček 2011) Ukazatel cash flow se využívá z důvodu nesouladu mezi rozvahou a výkazem zisku a ztrát. Zatímco v rozvaze jsou zaznamenána aktiva a pasiva k určitému dni, výkaz zisku a ztrát poskytuje informace o výnosech a nákladech za určité období, a bez ohledu na jejich skutečné vynaložení. Cash flow můžeme členit na 3 oblasti. CF z provozní činnosti zahrnuje běžné aktivity podniku jako například vyplácení dividend, úhradu úroků, apod. Vynakládání peněžních prostředků na dlouhodobá aktiva, která zajišťují zisky v budoucnosti, sleduje CF z investiční činnosti. CF z oblasti financování pak zachycuje strukturu kapitálu vybraného podniku. (Knápková, Pavelková, Šteker, 2013)

2.2.3 Analýza poměrových ukazatelů

Analýza poměrových ukazatelů je jednou z nejoblíbenějších metod, jelikož poskytuje rychlý přehled o základních charakteristikách podniků, pomocí něžž můžeme identifikovat oblasti vhodné k hlubší analýze.

Výhody analýzy poměrových ukazatelů spočívají v možnosti analyzovat časový vývoj ekonomické situace podniku (tzv. trendová analýza), porovnat podniky mezi sebou (tzv. komparativní analýza) a stát se podkladem pro určování závislosti mezi jevy, predikci budoucího vývoje, apod. Nízká schopnost vysvětlení jevů je považována za jednu z hlavních nevýhod této analýzy. (Sedláček, 2011)

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability vyjadřují poměr mezi dosaženým ziskem a zdroji podniku užitých k jeho dosažení.

Zisk a celková vložená aktiva poměruje **ukazatel rentability celkových vložených aktiv** (return on assets, ROA). Ukazuje nejen zisk při konkrétní částce vložených prostředků, ale i úroky patřící věřitelům za zapůjčený kapitál. Na zdroj financování aktiv není v tomto výpočtu brán zřetel. Pokud mají podniky různé daňové podmínky, je tento ukazatel ideální při jejich porovnávání.

$$\text{ROA} = \frac{\text{zisk před zdaněním}}{\text{aktiva}} \quad (2)$$

Výnosnost vlastních zdrojů indikuje **ukazatel rentability vlastního kapitálu** (return on common equity, ROE). Pomocí tohoto ukazatele lze určit, zda vlastní kapitál přináší výnos odpovídající riziku investice. Růst ukazatele ROE může způsobit vícero faktorů, například větší zisk či pokles úrokové míry u kapitálu cizího. (Dluhošová a kolektiv, 2010). Obvyklým jevem je vyšší cena vlastního kapitálu než cena cizího kapitálu. Pokud tedy ROE bude dlouhodobě nižší nebo rovný výnosnosti dosažitelné při jiné formě investic, investor bude s největší pravděpodobností chtít investice zhodnotit v nejvyšší možné míře.

$$\text{ROE} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (3)$$

Jedním z nejvíce sledovaných ukazatelů finanční analýzy je **ukazatel rentability tržeb** (return on sales, ROS). Využití prostředků podniku představují tržby, o kterých rozhodují nejen výrobky či služby, ale také marketing, preference spotřebitelů nebo i aktuální trendy. Ukazatel je vhodný pro porovnávání rentability v čase či mezipodnikové srovnávání.

$$\text{ROS} = \frac{\text{zisk}}{\text{tržby}} \quad (4)$$

Často používaný **ukazatel rentability nákladů** (return on costs, ROC) značí, jak jsou náklady schopny generovat zisk, nebo-li kolik Kč čistého zisku přinese podniku 1 Kč celkových nákladů. (Dluhošová, 2010)

$$\text{ROC} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celkové náklady}} \quad (5)$$

Ukazatele aktivity

Podle ukazatelů aktivity dokážeme určit optimální zastoupení aktiv v hospodaření podniku, jejich obrat a dobu obratu.

Vázanost celkových aktiv (total assets turnover) představuje míru využívání aktiv k dosažení tržeb. V zájmu podniku je tento ukazatel držet na co nejnižší hodnotě.

$$\text{Vázanost celkových aktiv} = \frac{\text{aktiva}}{\text{roční tržby}} \quad (6)$$

Čím intenzivněji podnik využívá majetek, tím vyšší si udržuje **ukazatel obratu celkových aktiv** (total assets turnover ratio), který udává počet obrátů za rok. Pokud bychom chtěli zjistit dobu potřebnou k obratu aktiv, obrátíme hodnotu ukazatele obratu celkových aktiv a vynásobíme ji počtem dnů ve zvoleném období.

$$\text{Obrat celkových aktiv} = \frac{\text{roční tržby}}{\text{aktiva}} \quad (7)$$

Ukazatel doby obratu pohledávek (average collection period, debtor days ratio) nám umožňuje posoudit ochotu obchodních partnerů včas splácet. Pokud vypočítaná hodnota ukazující na průměrnou dobu zaplacených faktur přesahuje dobu splatnosti po delší čas, měl by se podnik zamyslet nad platební disciplínou a následně rozhodnout o ostatních finančních tocích s ohledem na tento ukazatel. (Knápková, Pavelková, Šterek, 2013)

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{\text{tržby: } 360} \quad (8)$$

Doba obratu závazků (payables turnover ratio) nám naopak poskytne informace o naší platební schopnosti vůči dodavatelům.

$$\text{Doba obratu závazků} = \frac{\text{závazky}}{\text{tržby: } 360} \quad (9)$$

Ukazatele zadluženosti

U podniků, které nejsou financovány pouze vlastními zdroji, můžeme zjistit, v jaké míře podnik využívá cizí zdroje. K zanalyzování zadluženosti můžeme využít hned několik ukazatelů.

Celková zadluženost (debt ratio) závisí na podílu vlastního kapitálu. Čím vyšší je podíl vlastního kapitálu, tím nižší je **ukazatel celkové zadluženosti**, tudíž roste pravděpodobnost poskytnutí úvěru. Při vyšších hodnotách tohoto ukazatele nebudou mít pravděpodobně věřitelé zájem poskytnout další úvěr, popřípadě mohou chtít zvýšit úrokovou sazbu. (Růčková, 2015)

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (10)$$

V jak velké míře jsou aktiva podniku financována dlouhodobými cizími zdroji vyjadřuje **ukazatel dlouhodobé zadluženosti**.

$$\text{Dlouhodobá zadluženost} = \frac{\text{dlouhodobý cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (11)$$

Ukazatele likvidity

Likvidita neboli schopnost podniku platit své závazky závisí na množství prostředků, kterými podnik může financovat své závazky a velikostí závazků. Ukazatele likvidity jsou dány poměrem prostředků, kterými je možné platit a závazky, které je nutné zaplatit. Tři druhy ukazatele likvidity dělíme podle likvidnosti položek v čitateli.

Vhodná struktura oběžných aktiv je základem dobrého výsledku **ukazatele běžné likvidity** (current ratio). Nevýhoda tohoto ukazatele se projevuje při neschopnosti oběžného majetku se rychle přeměnit na hotovost. (Kubíčková, Jindřichovská, 2015)

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (12)$$

Díky ponechání peněžních prostředků v čitateli se **ukazatel pohotové likvidity** (quick ratio) nezaobírá slabinou předešlého ukazatele. Výrazně vyšší výsledek ukazatele běžné likvidity než ukazatele pohotové likvidity znamená nadmíru zásob. Pokud bychom sledovali tento ukazatel v čase, pak růst znamená zlepšení platební schopnosti.

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (13)$$

Ukazatel okamžité likvidity (cash ratio) je z krátkodobého hlediska významný právě proto, že v čitateli jsou pouze peníze či jejich ekvivalenty.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{pohotové platební prostředky}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (14)$$

2.2.4 SWOT analýza

Jedna ze strategických metod při analýze prostředí podniku je SWOT analýza. Po provedení SWOT analýzy lze lépe pochopit fungování podniku a jeho souvislosti. Analýza SWOT vyhodnocuje stabilitu podniku uvnitř vzhledem k vnějšímu prostředí podniku. Rozdělení SWOT analýzy na 4 části, je velmi důležité z hlediska možnosti podniku ovlivňovat svou situaci. V mikroprostředí se analýza zabývá silnými (Strengths) a slabými (Weaknesses) stránkami, které podnik může ovlivnit a rozhoduje, co se v něm stane. Příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats) spadají do oblasti makroprostředí, a proto jsou pro podnik téměř neovlivnitelné, respektive je podnik nemůže ovlivnit přímo. Jako příklad lze uvést fáze hospodářského cyklu. Pokud podnik eliminuje své hrozby, podpoří své silné stránky a vypořádá se s těmi slabými, může využít příležitosti na trhu. (Kalouda, 2016)

Tabulka 1: SWOT analýza

SWOT analýza	Pomocné	Škodlivé
Mikroprostředí	Silné stránky	Slabé stránky
Makroprostředí	Příležitosti	Hrozby

Zdroj: Kalouda, 2016.

2.2.5 SLEPT analýza

Analýza makroprostředí, taktéž nazývané externí prostředí, je doplňující analýza prostředí podniku, které podnik fakticky nemůže ovlivnit. SLEPT analýza komplexně vyhodnocuje změny v okolí podniku a jeho dopady na samotný podnik. Umožňuje se připravit na tyto změny, jelikož SLEPT analýza zkoumá nejen současnost, ale i vývoj. (Kalouda, 2016) Analýza SLEPT zjišťuje vlivy sociální (S), legislativy (L), ekonomiky (E), politiky (P) a technologie (T) a posuzuje okolí podniku. SLEPT analýza je téměř identická s analýzou PEST, pořadí a počet faktorů je rozdílný.

3 Teoretická východiska

3.1 Ekologické zemědělství

Pojem ekologické zemědělství je dnes obecně známý. Hlavní princip ekologického zemědělství je hospodařit v souladu s přírodou tak, aby se vnější vstupy využívaly v nejmenší možné míře. *Ideální je smíšený systémově uzavřený ekologický podnik s vazbou rostlinné a živočišné produkce, s ornou půdou i s trvalými porosty nebo s pícninami na orné půdě.* (Urban, Šarapatka, 2003)

3.1.1 Historie ekologického zemědělství

Za zrodem ekologického zemědělství stojí především důsledky zemědělství konvenčního, které se projevíly již v minulém století. Zprůměrnění zemědělství úzce souvisí nejen s poškozováním přírody, nižší kvalitou potravin, nedostatečným komfortem pro chovná zvířata, ale i se zdravím rolníků, na které měl tento systém zemědělství neblahý vliv. (Urban, Šarapatka, 2003)

Urbanizace, která započala ve 20. století, byla velkým milníkem zemědělství. Migrace lidí z vesnic do měst se nejvíce projevila v době, kdy docházelo k rozvoji průmyslu, díky němuž jsme mohli zaznamenat i pokrok v zemědělství. Zvýšila se produktivita práce a vznikla nová funkce zemědělství, a to zásobování potravinami lidí, kteří žijí ve městech a pracující v sekundárním a terciálním sektoru.

V průběhu 20. století začaly vycházet najevo následky vlivu průmyslu v zemědělství. Kvůli používání minerálních hnojiv se snižovala kvalita půdy, už tak devastována i vinou strojů, které byly v počátečním vývoji těžké a nešetrné. Vliv průmyslu v agrárním odvětví byl zaznamenán také u chovných zvířat, kde se projevíly komplikace s plodností a u osiv, kde byla zaznamenána nižší klíčivost. (Urban, Šarapatka, 2003)

V období po druhé světové válce bylo zemědělství v katastrofálním stavu. Pro válku typický nedostatek potravin se snažily státy vyřešit potravinovou soběstačností. Tento proces, v západní Evropě nazývaný „Zelená revoluce“, měl za následek zlikvidování rodinných farem, což s sebou neslo ztrátu zodpovědnosti a podporu intenzivního hospodaření.

Negativní důsledky používání pesticidů, agrochemikálií, špatného zacházení s hospodářskými zvířaty, skladování a převážení potravin byly ve valné většině přehlíženy.

Našlo se ale několik lidí, převážně obyvatel měst, kteří začali hospodařit alternativně a upoutali pozornost některých vědců a známých osobností, kteří těmto průkopníkům ekologického zemědělství vyjádřili podporu. První ekofarmy mohly v sedmdesátých letech 20. století vzniknout finanční pomocí spotřebitelů. Ekozemědělci nabízeli kvalitní, avšak dražší suroviny. Spotřebitelé si byli ale ochotni pro ně dojet a zaplatit za ně vyšší cenu. V tomto období vzniká možnost dobrovolné kontroly a certifikace ekofarem.

Zvyšující se poptávka po bioproduktech a zároveň stabilní dotace jsou dnes velkou motivací zemědělců hospodařit ekologicky. Zároveň se zvýšila i gramotnost spotřebitelů v oblasti ekologického zemědělství. Ochota spotřebitelů připlatit si za kvalitu výrobků a být přímým spotřebitelem dokázala, že se užívaly i malé rodinné ekofarmy, jejichž počet neustále narůstá.

V osmdesátých letech se v ČR poprvé začal objevovat pojem „ekologické zemědělství“ v převzatých článcích z odborných časopisů. Vzhledem ke ztrátě zodpovědnosti zaměstnanců zemědělských podniků, kterou zapříčinila kolektivizace nebo zestátnění podniků, byly reakce na tyto články negativní nebo články zůstaly bez odezvy. Impuls, po němž stoupl zájem o ekologické zemědělství i v ČR, vzešel ze strany spotřebitelů, kteří se stále více a více zajímali o svůj zdravotní stav. Kritika vysoké spotřeby masa spolu s porovnáním zdravotního stavu obyvatelstva ČR s ostatními zeměmi západní Evropy donutila občany hledat jiné způsoby výživy. Na jedné straně se lidé začali zajímat o zdravý životní styl a „biopotraviny“, na straně druhé nebyla možnost sehnat bioprodukty na trhu. Dvacetileté zpoždění oproti vývoji v ostatních vyspělých zemích bylo zapříčiněno komunistickým režimem, který nepřipouštěl kritiku národního zemědělství či zdraví obyvatel.

Před revolucí roku 1989 vznikla „Odborná skupina pro alternativní zemědělství“, jejíž členové začali prověřovat informace o ekologickém zemědělství, převzané ze zahraničí, a testovat je v našich přírodních podmínkách. Novináři podporující reformaci a členové různých spolků pro ochranu přírody sehráli velkou roli ve vývoji ekologického zemědělství v ČR. *Ještě před rokem 1989 bylo vyhlášeno přechodné období na ekologické zemědělství ve třech podnicích: v ZD Dubrovnicko (Zelinářství Leština), v Nových Losinách v Jeseníkách (tehdejší statek Hanušovice) a ve Starém Hrozenkově v Bílých Karpatech.*

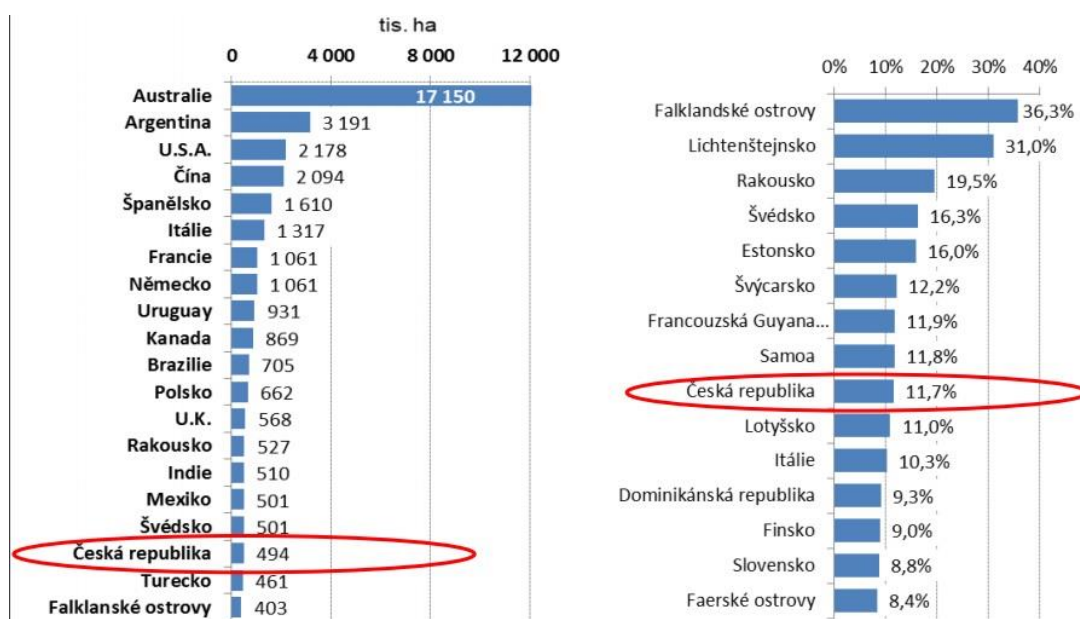
(Urban, Šarapatka, 2003) Podnik ZD Starý Hrozenkov je dnes nejstarším ekologicky hospodařícím statkem v ČR.

V roce 1990 prosadil tehdejší náměstek ministra zemědělství ČR první dotace pro podniky hospodařící ekologicky. Mezi roky 1990-1991 vzniklo několik svazů, přičemž největší a nestarší z nich, PRO-BIO, funguje v ČR dodnes.

3.1.2 Vývojový trend EZ ve světě se zaměřením na Českou republiku

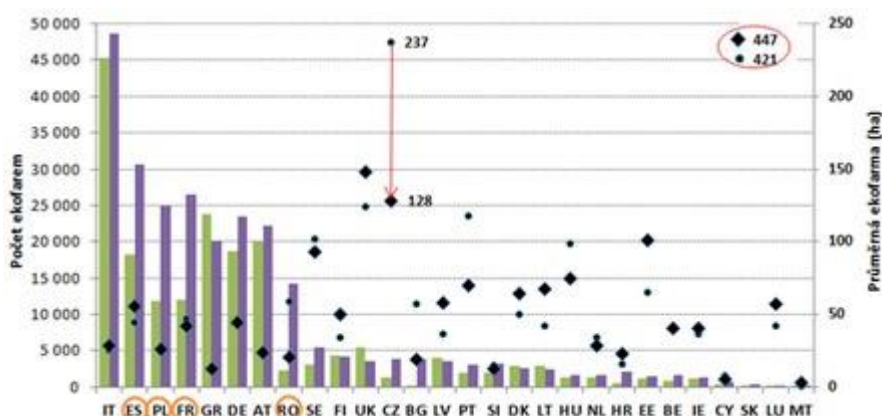
Za oficiální uznání ekologického zemědělství v roce 1991 se z velké části zasloužila Mezinárodní federace sdružení za organické zemědělství (IFOAM). Šlo o první zákonnou normu, která definovala produkční postupy ekologického zemědělství, postupy při kontrole a certifikaci ekologicky hospodařících podniků. Možnost ekozemědělců označovat své produkty „bio“ či „eko“ dodávala důvěru jejich spotřebitelům a usnadnila dotování ekozemědělců. Z důvodu stále většího zájmu spotřebitelů o bioprodukty vznikaly podpůrné programy EU pro ekologické zemědělství, a tím se ekologické zemědělství značně rozšířilo. V devadesátých letech tedy můžeme hovořit o největším rozvoji ekologického zemědělství, se kterým souvisí i vědecký pokrok. Tyto skutečnosti dokazovaly původní tvrzení zakladatelů ekologického zemědělství.

Graf 1: EZ na ZPF ve světě

Zdroj: FiBL-IFOAM–SOEL surveys 2007-2015; zpracoval ÚZEI

Graf 2: Počet ekologickým farem ve světě

Zdroj: FiBL-IFOAM–SOEL surveys 2007-2016

Zpracovala: Andrea Hrabalová, ČTPEZ

Dnes můžeme o ekologickém hospodaření mluvit ve více než sto zemích světa a plocha pro ekologické zemědělství neustále roste. Austrálie a Argentina jsou země s vysokým zastoupením ekologického zemědělství na ZPF na světě, kde hlavní roli v ekologickém zemědělství mají extenzivně obdělávané pastviny. Největší počet ekologicky hospodařících podniků můžeme zaznamenat v Itálii, Rakousku, Španělsku či Německu. ČR patří mezi země s menším počtem ekofarem, ale po Velké Británii a Slovenské republice má nejvyšší průměrnou velikost podniků, zhruba 128ha, zatímco v Itálii a Španělsku se průměrná velikost podniků pohybuje mezi 25-30ha.

Nejstrmější vývoj ekologického zemědělství v ČR (ČSFR) byl v devadesátých letech, kdy v roce 1990 existovaly pouze 3 ekofarmy, a výměra zemědělské půdy ekologického zemědělství byla 480 ha. V roce 1998 obnovila Česká republika státní podporu ekologického zemědělství, a proto mezi lety 1998-2004 došlo k rapidnímu nárůstu podílu ekologického zemědělství na zemědělském půdním fondu ČR. Zatímco v roce 1998 byl podíl EZ na ZPF 1,67%, v roce 2004 EZ mělo 6,2% podíl na zemědělském půdním fondu.

Po vstupu České republiky do Evropské unie se projevila větší zaměřenost na vztah zemědělství k životnímu prostředí, a finanční prostředky na tyto opatření se navýšily o více než 5 mld Kč. Výměra ekologického zemědělství se po vstupu do EU navyšovala

a k 31. 12. 2015 tvoří podíl EZ na celkovém zemědělském půdním fondu ČR 11,8%. Naopak klesající tendenci má v České republice průměrná velikost ekologických podniků.

3.1.3 Kontrolní systém ekologického zemědělství

Pravidla pro ekologické zemědělství byla dána Metodickým pokynem Ministerstva zemědělství ČR do roku 2001, kdy vstoupil v platnost Zákon č.242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Tento zákon byl akceptován a uznán kompatibilním s právem EU. Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 se Česká republika stala členským státem, a musela proto přijmout Nařízení Rady 2092/91 o ekologické výrobě zemědělských produktů a o označování zemědělských produktů a potravin původem z ekologického zemědělství, po jehož uplatnění mělo za následek mnoho změn, především změny v administraci kontroly EZ. Díky novelizování a doplňování již zmíněného nařízení se tato norma stala velmi komplikovaným dokumentem, kterým se ekozemědělci musí řídit. Přestože zákon č. 242/2000 Sb. měl téměř totožný obsah s Nařízením Rady 2092/91, musel být novelizován tak, aby doplňoval toto Nařízení Rady. Nařízení Rady 2092/91 bylo nahrazeno pozdějším nařízením Rady č. 834/2007 a nařízením Komise č. 889/2008.

(Kontrolní systém EZ, 2012)

Ekologická značka

Evropská unie v roce 2000 představila svou novou společnou ekologickou značku. Ekozemědělci neoblíbená a nepovinná společná značka označovala jen produkty vyrobené ze surovin pocházejících z EU, které neobsahovaly mimoevropské suroviny. Pro ekologicky hospodařící podniky tato značka nemělo smysl používat tuto značku používat, odmítali vysvětlovat její existenci jen na vybraných ekologických produktech. Jedním z dalších negativ byla vysoká zaměnitelnost s jinými značkami Evropské unie.

S novým logem přišla i povinnost používat ho, aby se na půdě Evropské unie odlišily biovýrobky od výrobků konvenčních. Kromě kódu kontrolní organizace je na výrobku informace, zda se jedná o produkci EU (respektive mimo Evropskou unii). Nová společná ekologická značka poskytuje možnost uvést zemi původu, pokud jsou suroviny použité pro výrobu alespoň z 98% z uvedené země původu.

V ČR platí povinnost, aby všechny výrobky obsahovaly jméno ve své etiketě nebo kódové číslo kontrolního pracoviště od roku 1997. Označení si členské státy EU zvolily různé, pro produkty ekologicky hospodařícího podniku v ČR je označení CZ-KEZ.

Národní značky

V České republice existuje hned několik značek, kterými si za splnění daných podmínek, můžou výrobci označit své výrobky. Značka Česká potravina má ve svém logu českou vlajku. Označení výrobků touto značkou je dobrovolné po splnění dvou podmínek:

- a) výrobek musí být vyroben v České republice,
- b) výrobce musí dodržet určený podíl českých surovin.

Značkami udělované Ministerstvem zemědělství jsou značka Klasa a značka Regionální potravina, která se uděluje vítězným výrobkům z krajských soutěží. Výrobky se značkou Regionální výrobek musí být vyrobeny v kraji, kde byl produkt oceněn, a musí obsahovat suroviny z daného kraje. Značkou Biopotravina mohou být označeny výrobky po splnění několika přísných kritérií. (Ministerstvo zemědělství, 2009)

Kontrolní organizace EZ v ČR

K ekologickému zemědělství neodmyslitelně patří kontrola ekologicky hospodařících podniků. V ČR jsou čtyři kontrolní a certifikační organizace, které dohlíží na dodržování Zákona o ekologickém zemědělství. U každého ekozemědělce proběhne alespoň jedna kontrola ročně, tzv. ohlášená kontrola. Alespoň deset procent všech kontrol musí být neohlášených. V případě odvolání či stížnosti podnikatele, může na pokyn MZE dojít k tzv. revizní kontrole.

KEZ o.p.s. je první česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje odbornou nezávislou kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Výrobky, které jsou předmětem kontroly dle tohoto pověření nesou kódové označení: CZ - BIO - 001. (Kontrola ekologického zemědělství, 2009)

Kontrola ekologického zemědělství (KEZ) vydala směrnici „Standardy KEZ“ vycházející z pravidel IFOAM, které jsou certifikačním programem a umožňují podnikatelům, splňujícím kritéria, používat logo IFOAM. (Šarapatka, Urban, 2005)

Další kontrolní a certifikační organizace v ČR jsou ABCERT GmbH a Biokont CZ, s r.o. a Bureau Veritas Czech republic, spol s r.o.

3.2 Společná zemědělská politika

Společná zemědělská politika (známá též pod zkratkou CAP – Common Agricultural Policy) je nejstarší politikou Evropských společenství. Římská smlouva z roku 1957 stanovila pro zemědělství několik základních cílů, které byly potvrzeny i Lisabonskou smlouvou. (Ministerstvo zemědělství, 2009)

Snahy o společnou zemědělskou politiku můžeme zachytit již v 50. letech 20. století. Úsilí zajistit dostatečnou zásobu kvalitních potravin a zároveň zlepšovat životní úroveň lidí žijících na venkově přineslo do zemědělského odvětví subvence umožňující zvýšení produkce zemědělských komodit. Společně s dotacemi přišla i garance cen, zemědělec měl slíbený obnos peněz za svůj výrobek. Integrace evropského zemědělství je postavena na třech základních principech. Jednotný trh mezi členskými státy, přednost odbytu výrobků z členských států na společném trhu a finanční pomoc ze společného rozpočtu členských států. (Vošta, 2010)

Princip jednotného zemědělského trhu skýtá výhody v neomezeném pohybu agrárních komodit v prostoru EU, problémy v členských státech však nastávají kvůli uměle stanoveným společným cenám výrobků. Preference domácích výrobků má zajistit jejich ochranu pozice na trhu vůči produktům dovezených ze zemí třetího světa. Subvence do zemědělského odvětví, vyplácené z rozpočtu Evropské unie, mají zajistit modernizaci výroby, zlepšování podmínek a rozvoj především na venkovech. (Vošta, 2010)

Cíle společné zemědělské ekonomiky se tedy dají shrnout do jednotlivých bodů:

- stabilizovat situaci na trzích,
- zvýšit produkci zemědělské výroby,
- dosáhnout náležité úrovně venkova,
- zajistit odpovídající ceny a jistotu dodávek.

3.2.1 Období před vstupem do EU

Program SAPARD

Program SAPARD byl programem napomáhajícím kandidátským zemím při řešení úkolů a podmínek nebo při strukturálních změnách v zemědělských sektorech a na venkově. Před vstupem České republiky do EU byl tento program 31. 12. 2003 ukončen a všechny finanční závazky byly plněny až do roku 2006.

Po zhodnocení programu SAPARD vyvstala řada doporučení. Jedním z doporučení bylo určení priorit, jednou z nich se stala administrativní oblast. MZe by mělo zjednodušit a zlepšit postupy při jednotlivých administrativních úkonech, snížit počet dní pro rozhodování a kontroly by měl provádět pouze jeden kontrolor. Kromě administrativy směřovala doporučení směrem k investicím. Malé a střední farmy byly v nevýhodě v přístupu k programu vůči velkým podnikům, tudíž byla žádoucí vyšší cílenost na diverzifikované produkty a kvalitu namísto kvantity. Obnovu a rozvoj vesnic by měl přinést pečlivější výběr projektů. Pro rozvoj zemědělského sektoru jsou potřeba pozemkové úpravy, ke kterým by mělo přispět efektivní a rychlé využití zdrojů. (Program rozvoje a venkova 2007-2013, 2010)

3.2.2 Období po vstupu do EU

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství poskytoval finanční prostředky na podporu rozvoje zemědělství pro období 2004-2006 ve výši cca 250 mil. EUR. Program EVMZ měl zejména podpořit investice do zemědělského sektoru, lesního a vodního hospodářství, rybářství, pozemkových úprav, ale také zpracování potravinářských výrobků. Program se zaměřuje na očištění životního prostředí od negativních vlivů zemědělské produkce, ochranu vod a půdy před intoxikací ze zemědělských zdrojů a na přípravu na metodu Leader.

Při zavedení OP RVMZ se využily poznatky a zkušenosti s operačním programem SAPARD a při přípravě byla brána v potaz doporučení z tohoto programu.

Prioritou I. Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesního hospodářství vycházející z předcházejících znalostí z OP SAPARD, doplněná o podporu do lesního hospodářství. Cílem byla obnova lesů poškozených přírodními katastrofami a předcházení přírodním kalamitám. Žadatelé se ucházeli především o podporu obnovy lesního hospodářství z důvodu přírodních katastrof, hlavně požárů, a o podporu na ochranných opatření či stroje.

Na program SAPARD navázala také Priorita II. Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělání. Podpora na pozemkové úpravy, nezbytné pro rozvoj zemědělského sektoru, začala být více využívána a tak naplňovala doporučení vycházející z programu SAPARD. Podpora rybářství, z části financována i v programu SAPARD, byla zaměřena na výstavbu

a rekonstrukci zpracovatelských zařízení, modernizaci, nových technologií na zpracování ryb či chovu vodních zvířat. Žadatelé měli po rozšíření dotací i v oblasti rybaření větší zájem. (Program rozvoje a venkova 2007-2013, 2010)

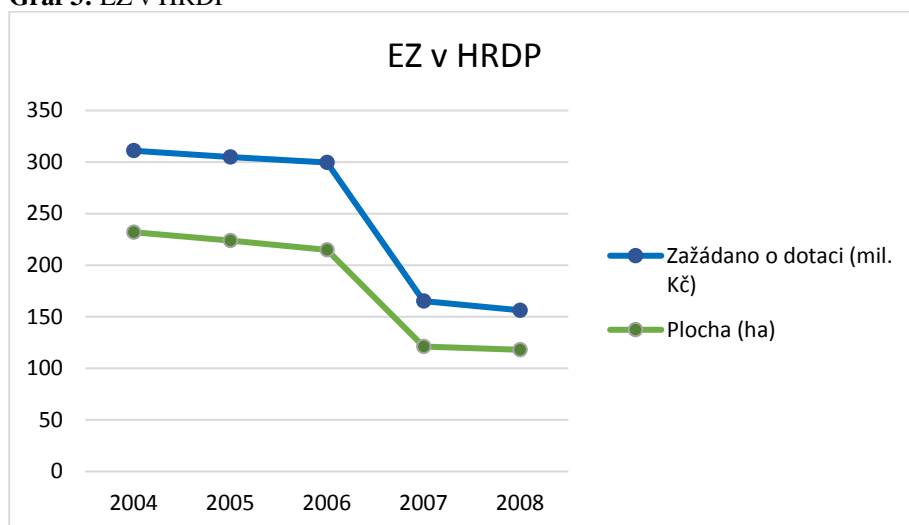
Horizontální plán rozvoje venkova

Program Horizontální plán rozvoje venkova platil pro období 2004-2006. Poskytoval finanční prostředky pro rozvoj českého zemědělství a venkova z prostředků EU. Celková vyplacená částka z Evropské unie činila 542,8 mil. EUR.

„Trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů“ je prioritou tohoto programového dokumentu, který v květnu 2004 schválila Evropská komise. Předčasné ukončení zemědělské činnosti je opatření zaměřující se na mladé zemědělce, kteří by měli vystřídat starší a zachovat tak přirozenou obměnu pracovních sil. K zabránění urbanizace a dlouhodobému využívání zemědělské půdy se mělo dosáhnout opatřením Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními. Agroenvironmentální opatření měla snížit vodní a větrné eroze půdy, zpomalit odtok vody z krajiny, zachovat diverzifikovanost na zemědělsky obhospodařované půdě. Opatření Lesnictví pak mělo snížit výměru obdělávaných půd. Společný odbyt výrobků mělo zajistit opatření Zakládání skupin výrobců. (Program rozvoje a venkova 2007-2013, 2010)

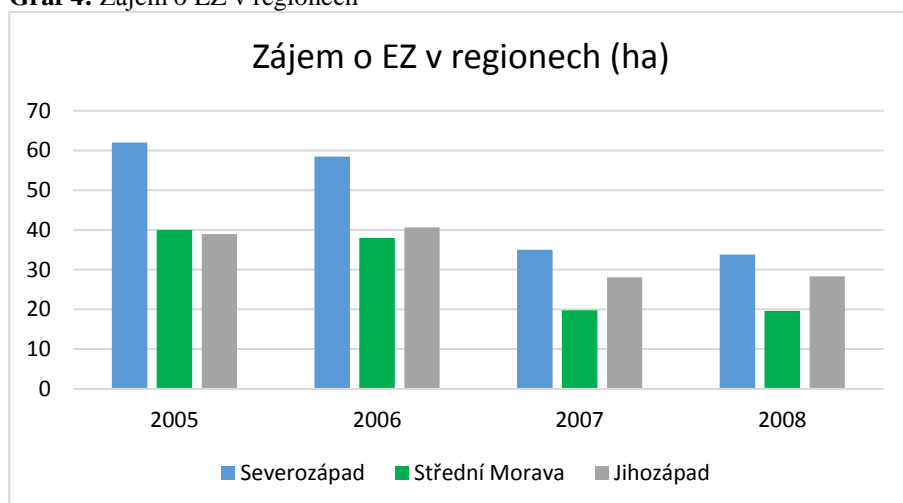
Ekologické zemědělství spadá do podopatření Postupy šetrné k životnímu prostředí patřící do Agroenvironmentálního opatření (AEO). Do AEO byl přidělen nejvyšší objem peněz určených pro rozvoj zemědělství.

Graf 3: EZ v HRDP

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zpráv HRDP za rok 2004-2008

Graf 4: Zájem o EZ v regionech

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výroční zpráv HRDP za rok 2004-2008

Ekologické zemědělství se nejvíce rozmohlo v regionech, kde převládají travní porosty. V průběhu programu Horizontální plán rozvoje venkova projevily velký zájem o dotace ekologického zemědělství regiony Severozápad, Střední Morava a Jihozápad. Regiony Střední Čechy a Jihovýchod také projevily zájem o opatření, ale disponují menšími plochami.

I přes zkrácený program HRDP vyplynula doporučení týkající se administrace a koherence s ostatními programy od MZe. Ministerstvo zemědělství by mělo zrychlit vyplácení podpor, zjednodušit administrativní procesy a zlepšit informovanost žadatelů.

Zlepšení by se mělo projevit i v propojení s ostatními resorty a s ostatními podporami. (Program rozvoje venkova 2007-2013, 2010)

Program rozvoje venkova

Strategický plán rozvoje venkova vychází z doporučení a výsledků předchozích programů. V rámci **Programu rozvoje venkova 2007-2013** jsou navržena opatření ve 4 skupinách (Osa I., II., III., IV.), které jsou zaměřeny na jednotlivé problematiky agrárního sektoru. V Ose I. se opatření týkají hlavně modernizace zemědělství a zvýšení konkurenceschopnosti nejen zemědělských výroby, ale i výroby potravinářských. Program rozvoje venkova 2007-2013 se v rámci Osy I. soustředí na malé a střední podniky a jejich rozvoj v inovacích a znalostech při produkci potravin. Hlavními prioritami Osy I. jsou Modernizace, inovace a kvalita a Přenos znalostí. Na zlepšení stavu životního prostředí a pokračování v agroenvironmentálních opatřeních a opatřeních pro LFA z programu HRDP se zaměřuje Osa II., jejíž priority jsou Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přidanou hodnotou a tradičních zemědělských krajín, Ochrana vody a půdy a Zmírňování klimatických změn. V Ose III. je podporován život na venkově, zlepšování jeho kvality, zajištění vzdělání v něm, podpora rozvoje komunikačních a informativních technologií v něm. Atraktivitu života na venkově má zvýšit i povědomí o přírodních a kulturních hodnotách. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE, Podmínky růstu a kvalita života na venkově a Vzdělávání jsou prioritami Osy III. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkovských oblastí je hlavní prioritou Osy III., které docílí uzavíráním partnerství spojené s rozvojem cestovního ruchu či ochranou životního prostředí a snahou investovat do rozvoje venkova.

Otázka ekologického zemědělství se řeší v Agroenvironmentálním opatření – podopatření Postupy šetrné k životnímu prostředí. Cílem tohoto podopatření je zajištění kvalitních surovin při nejvyšších nárocích na bezpečnost potravin. Na toto opatření připadlo 13,52% finančních prostředků Osy II. Poskytnutí podpory je za předpokladu plnění podmínek nařízení Rady (ES)

č. 2092/1991 po celých pět let na celé výměře pozemku ekologicky hospodařícího podniku, koeficientů 0,2 DJ/ha travního porostu a maximálně 1,5 DJ/ha zemědělské půdy a posečení travního porostu alespoň dvakrát ročně nebo jeho spásání.

Stanovení podpor ekologicky hospodařícím podnikům má několik východisek. Mezi hlavní z nich řadíme výnos plodin a užitkovost hospodářských zvířat, které jsou díky extenzifikačním faktorům nižší než v neekologicky hospodařícím podnikům. Ekologický podnik má oproti konvenčnímu vyšší náklady na pracovní sílu a práci na farmě. Ekonomiku ekofarem podporuje fakt, že své bioprodukty mohou prodat za vyšší cenu oproti produktům vyrobeným tradičním konvenčním způsobem.

Finanční podporu ekologicky hospodařícím podnikům můžeme chápat jako náhradu ušlých zisků kvůli režimu ekologického hospodaření.

Výše podpory v Programu rozvoje venkova 2007-2013:

<i>Orná půda: 155 EUR/ha</i>	<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 100 %</i>
<i>Travní porosty1): 71 EUR/ha</i>	<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 80 %</i>
<i>Travní porosty2): 89 EUR/ha</i>	<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 100 %</i>
<i>Trvalé kultury: 849 EUR/ha</i>	<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 62 %</i>
<i>Trvalé kultury 3): 510 EUR/ha</i>	<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 37 %</i>
<i>Zelenina a speciální byliny na orné půdě: 564 EUR/ha</i>	
<i>Procent ztráty příjmů/vícenáklady: 55 %</i>	

Poznámka:

1) Podpora na travní porosty poskytovaná zemědělcům, kteří celkovou výměru v LPIS neobhospodařují v systému přechodného období do ekologického zemědělství nebo v ekologickém zemědělství.

2) Podpora na travní porosty poskytovaná zemědělcům, kteří celkovou výměru v LPIS obhospodařují v systému přechodného období do ekologického zemědělství nebo v ekologickém zemědělství.

3) Podpora pro trvalé kultury - zemědělskou kulturu sad poskytovaná zemědělcům, kteří obhospodařují sad vedený v LPIS v kategorii sad ostatní nebo vedený v LPIS v kategorii sad intenzivní, který nesplňuje minimální počet jedinců na hektar (200 ks ovocných stromů/800 ks ovocných keřů). Stanovení platby provedl ÚZEI (Ústav zemědělské ekonomiky a informací).

(Program rozvoje venkova 2007-2013, 2010)

Celkové výdaje Programu rozvoje venkova 2007-2013, zahrnující výdaje z EU a národní výdaje, činily 40 338 583 EUR, z toho na Agroenvironmentální opatření bylo vyplaceno 14 491 491 EUR. Výše dotací na podopatření Postupy šetrné k životnímu prostředí byla 261 756 779 EUR.

Program rozvoje venkova 2014-2020 musí korespondovat se Strategií EU 2020 a je provázán s několika dalšími dokumenty (Národní program reforem 2014, Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství v rámci Společné zemědělské politiky EU po roce 2013,...). PRV 2014-2020 je rozčleněn do několika priorit.

Posílení výzkumu a technologického rozvoje by mělo utužit vazby mezi lesnictvím, produkcí potravin a inovacemi pomocí poradenských služeb umožňujících zemědělcům získat chybějící informace k dané problematice. Konkurenceschopnost malých a středních podniků by měly zvýšit lepší strategické procesy (marketing, management,...) a propojení teoretických inovací s praxí. Minimalizace dopadu klimatických změn na ekosystémy lze dosáhnout zvyšováním jejich potenciálu, u vodního ekosystému pak realizací protipovodňových opatření. Ochrany přírody a krajiny dosáhneme při její ekologické stabilitě, se kterou souvisí posilování biodiverzity, větší prostupností krajiny, snížením znečištěných vod či zabraňováním erozí. Venkovy jsou podporovány vytvářením pracovních míst. Tyto a další problematiky českého agrárního sektoru jsou předmětem PRV 2014-2020, jehož cíli jsou posílit konkurenceschopnost českého zemědělství, ochranu životního prostředí a podpora venkova a zvyšování kvality života v něm.

Kvůli kontaminaci půd a jejich stále se snižující kvalitě a špatným vlivům zemědělské výroby bylo navrženo opatření Ekologické zemědělství podporující ekologicky šetrný způsob hospodaření, který má velmi dobrý dopad na biodiverzitu jak na orné půdě, tak i v travních porostech. Ekologickým hospodařením se daří zamezit znečištění vod živinami, které jsou povoleny jen v určitém množství, a půda se tedy ještě obohacuje humusem.

Ekologicky hospodařící zemědělec, který žádá o subvence z Programu rozvoje venkova 2014-2020 musí splňovat určitá kritéria:

- Minimální rozlohu zemědělské půdy v LPIS 0,5 ha
- Žadatel hospodaří na celé výměře zemědělské půdy podle zákona O ekologickém zemědělství (č. 242/2000 Sb.)

Výše podpory v Programu rozvoje venkova 2014-2020:

Travní porosty: 80 EUR/ha *Míra podpory stanovené újmy: 76%*
Pěstování zeleniny²⁾ a speciálních bylin: 586 EUR/ha
Míra podpory stanovené újmy: 44%
Orná půda: 178 EUR/ha *Míra podpory stanovené újmy: 84%*

<i>Intenzivní sady</i> ¹⁾ : 777 EUR/ha	<i>Míra podpory stanovené újmy: 70%</i>
<i>Ostatní sady</i> ¹⁾ : 408 EUR/ha	<i>Míra podpory stanovené újmy: 95%</i>
<i>Krajinnotvorné sady</i> : 170 EUR/ha	<i>Míra podpory stanovené újmy: 100%</i>
<i>Vinice, chmelnice</i> : 871 EUR/ha	<i>Míra podpory stanovené újmy: 62%</i>

*1) Stanovení platby představuje převažující ovoce v EZ (výsledek ovlivňují nejvíce jablka).
211*

2) EZ zelenina představuje v největší míře mrkev, zelí a cibule. Pro stanovení platby byl použit vážený průměr příspěvků na úhradu těchto plodin.

(Program rozvoje venkova 2014-2020, 2014)

4 Vlastní práce

Ve vlastní práci bude provedena finanční analýza ekologické farmy Kunclův mlýn. Ve finanční analýze bude provedena horizontální a vertikální analýza, a bude posouzeno dodržování bilančního a pari pravidla. Propočtené poměrové ukazatele nastíní finanční zdraví podniku, který bude doloženo či vyvráceno v analýze podnikatelského záměru. Na závěr budou vypracovány SWOT a SLEPT analýzy.

4.1 Farma Kunclův mlýn

Nejstarší zmínka pochází z roku 1736, kdy se v pramenech hovoří o Šourkově mlýně. Jednou z předností Kunclova mlýna je vodní dílo, které po válce začalo chátrat, a Kunclovým se ho podařilo kompletně obnovit. Francisova turbína, která je součástí tohoto vodního díla, pokrývá veškerou spotřebu elektrické energie farmy. Dalším obnovitelným zdrojem je dřevo, které se používá k vytápění. Za komunistického režimu nebyla rodina vystěhována, dědeček Petra Kuncla měl možnost se jako zaměstnanec zemědělského družstva dále starat o dobytek. Při první příležitosti požádala farma o vydání majetkových podílů, začala hospodařit a od roku 2004 má farma statut ekologického hospodářství.

4.1.1 Hlavní činnost farmy

Primární činností farmy Kuncův mlýn je chov plemenného skotu, konkrétně plemeno Aberdeen Angus, které si Kunclovi vybrali z důvodu kvalitního masa a mramorování. Aktuálně má farma zhruba 90 kusů dobytka. Téměř celý rok se dobytek pase na pastvinách, v období zimy se přesouvá do nově postaveného zimoviště.

Obrázek 1: Zimoviště pro skot

Zdroj: Vlastní dokumentace

Obrázek 2: Zrající maso

Zdroj: Vlastní dokumentace

4.1.2 Vedlejší činnosti farmy

Mezi vedlejší činnosti farmy se řadí kapacitní ubytování ve formě apartmánu, který farma provozuje celoročně. V létě farma pořádá tábory, kde mohou děti jezdit na koni. Na

farmě najdeme i psí salon, který se pyšní 35 letou tradicí. V zimním období využívá farmář kovárnu a věnuje se uměleckému kovářství.

4.2 Finanční analýza farmy Kunclův mlýn

Tabulka 2: Výkaz o majetku a závazcích - aktiva

Výkaz o majetku a závazcích (v Kč) - aktiva					
	2012	2013	2014	2015	2016
Celková aktiva	2 142 494	1 279 126	2 196 174	6 498 593	6 004 591
Hmotný majetek	1 344 455	759 746	1 884 507	6 295 611	5 570 768
Oběžná aktiva	798 039	519 380	311 667	202 982	433 823
Peníze v hotovosti a ceniny	1 308	1 502	2 468	0	879
Peníze na bankovních účtech	385 613	128 290	185 686	94 519	329 144
Zásoby	123 000	120 000	117 000	101 000	103 800
Pohledávky (vč. úvěrů a půjček)	288 118	269 588	6 513	7 463	0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Tabulka 3: Výkaz o majetku a závazcích - pasiva

Výkaz o majetku a závazcích (v Kč) - pasiva					
	2012	2013	2014	2015	2016
Celková pasiva	2 142 494	1 279 126	2 196 174	6 498 593	6 004 591
Vlastní kapitál	1 739 359	796 069	1 657 399	3 531 025	4 039 192
Cizí zdroje	403 135	483 057	538 775	2 967 568	1 965 399
Dlouhodobé závazky	398 034	312 738	227 452	2 660 000	1 880 304
Krátkodobé závazky	5 101	170 319	311 323	307 568	85 095

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Tabulka 4: Příjmy, výdaje a tržby

	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy včetně dotací	1 215 576	1 572 233	1 755 117	1 928 077	2 209 329
Dotace	1 011 680	1 389 433	1 365 237	1 278 951	1 707 129

Příjmy bez dotací	203 896	182 800	389 880	649 126	502 200
Tržby	203 896	141 813	381 463	369 127	493 501
Příjmy z prodeje HM	0	40 987	8 417	279 999	8 699
Výdaje	1 069 932	1 424 010	1 600 617	1 774 858	2 051 205
Hrubý příjem (zisk)	145 644	148 223	154 500	153 220	158 124
Hrubý příjem (zisk) - bez dotací	-866 036	-1 241 210	-1 210 737	-1 125 732	-1 549 005
Daň	21 885	22 275	23 175	22 980	23 715
Čistý příjem (zisk)	123 759	125 948	131 325	130 240	134 409
Čistý příjem (zisk) - bez dotací	-866 036	-1 241 210	-1 210 737	-1 125 732	-1 549 005

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Farma Kunclův mlýn je ve sledovaném období silně závislá na dotacích, které tvoří většinu jejich příjmů. Ke konci sledovaného období dochází ke změně, jelikož tržby oproti roku 2012 výrazně vzrostly. I přes zjevný nárůst tržeb zůstává farma závislá na dotacích.

4.2.1 Horizontální analýza

Horizontální analýza ukazuje o jaké částky nebo o kolik procent se změnil jednotlivé položky daňové evidence farmy Kunclův mlýn v letech 2012-2016. Relativní změny jsou vyjádřeny v procentech, absolutní změny v Kč.

Horizontální analýza aktiv

Tabulka 5: Horizontální analýza aktiv

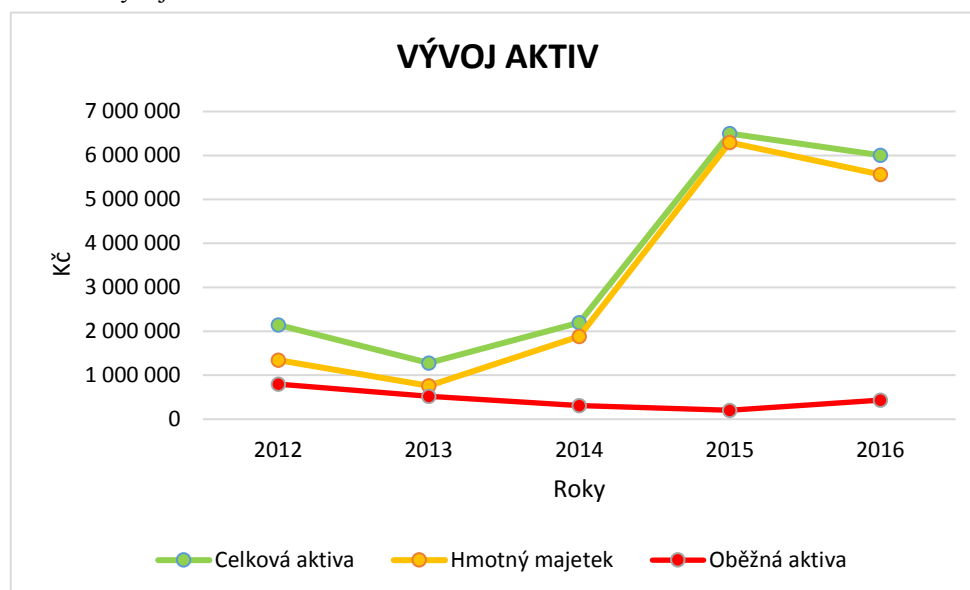
	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Aktiva celkem	-40,30%	71,69%	195,91%	-7,60%
Hmotný majetek	-43,49%	148,04%	234,07%	-11,51%
Oběžná aktiva	-34,92%	-39,99%	-34,87%	113,72%
Peníze v hotovosti a ceniny	14,83%	64,31%	-100,00%	-
Peníze na bankovních účtech	-66,73%	44,74%	-49,10%	248,23%
Zásoby	-2,44%	-2,50%	-13,68%	2,77%
Pohledávky (vč. úvěrů a půjček)	-6,43%	-97,58%	14,59%	-100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Změny u aktiv v relativním vyjádření lze vidět po provedení horizontální analýzy (viz vztah 1). U celkových aktiv došlo mezi roky 2012 až 2015 k velkému nárůstu, což bylo způsobeno nárůstem hmotného majetku. V roce 2014 byla postavena bourárna, v roce 2015 bylo postaveno zimoviště pro skot, byl pořízen traktor a motorová pohonná jednotka. Mezi roky 2012-2013 a 2014-2015 byl zaznamenán úbytek hmotného majetku způsobený tím, že v roce 2012 a 2016 nebyl pořízen hmotný investiční majetek a pokles způsobily odpisy. Oběžná aktiva klesala od roku 2012, jediná výjimka byla mezi lety 2015-2016, kdy oběžná aktiva vzrostla o 248,23%. Hlavním důvodem byl nárůst peněz na bankovních účtech. Peníze v hotovosti byly po celé sledované období v řádu stovek Kč. Zásoby v letech 2012-2016 postupně klesaly, nešlo však o prudký pokles, nýbrž o pozvolný úbytek zásob. Pohledávky byly splaceny v roce 2016, nejvyšší hodnota byla ve sledovaném období zaznamenána v roce 2012. Po konzultaci s majitelem firmy lze všechny pohledávky ve sledovaném období označit jako krátkodobé.

Vývoj celkových aktiv, hmotného majetku a oběžných aktiv, v letech 2012-2016 je zachycen v grafu č. 5. Vývojový trend celkových aktiv kopíruje vývojový trend hmotného majetku. Oběžná aktiva mají od počátku sledovaného období do roku 2015 klesající tendenci.

Graf 5: Vývoj aktiv v letech 2012-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Horizontální analýza pasiv

Tabulka 6: Horizontální analýza pasiv

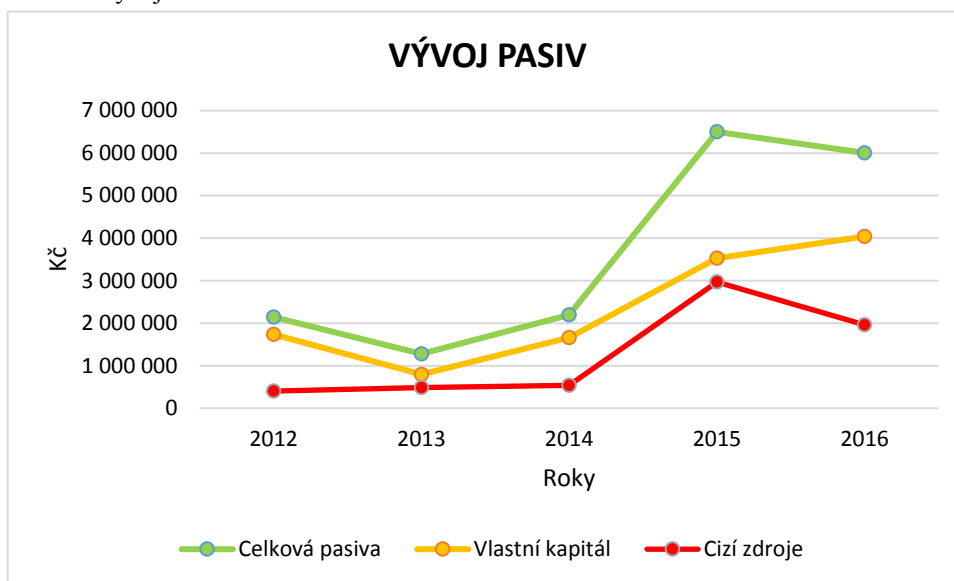
	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Celková pasiva	-40,30%	71,69%	195,90%	-7,60%
Vlastní kapitál	-54,23%	108,20%	113,05%	14,39%
Cizí zdroje	19,83%	11,53%	450,80%	-33,80%
Dlouhodobé závazky	-21,43%	-27,27%	1069,50%	-29,31%
Krátkodobé závazky	3238,39%	82,30%	-1,21%	-72,33%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Horizontální analýza pasiv ukazuje meziroční nárůsty či úbytky v jednotlivých položkách pasiv a v celkových pasivech v období 2012-2016. Největší nárůst můžeme vidět mezi lety 2012 a 2013, kde vzrostly krátkodobé závazky o 3238,39%. Tento jev je způsoben tím, že v roce 2012 byla hodnota krátkodobých závazků velice nízká. V absolutních číslech tato změna nebyla tak markantní, avšak v relativním vyjádření se jeví tento nárůst jako enormní. Další velký meziroční nárůst lze pozorovat u položky dlouhodobých závazků mezi lety 2014-2015, kdy si farma Kunclův mlýn vzala úvěr v hodnotě 2 660 000 Kč.

Vývoj celkových pasiv, vlastního kapitálu a cizích zdrojů je zachycen na grafu č. 6. Od roku 2014 všechny položky pasiv, a tudíž i celková pasiva, narůstaly. Mezi lety 2015-2016 dochází k poklesu, který je zapříčiněn splácením dosavadních úvěrů a nečerpáním dalších úvěrů či půjček.

Graf 6: Vývoj aktiv v letech 2012-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

U horizontálních analýz aktiv i pasiv lze konstatovat, že rok 2015 je rokem zlomovým. V tabulce č. 7 je vybrán rok 2015 spolu s porovnáním let 2014 a 2015, kdy docházelo k nejviditelnějším změnám.

Tabulka 7: Rok 2015 a změny mezi roky 2014-2015

Rok 2015	AKTIVA	PASIVA
Hmotný majetek (Kč)	+ 4 411 104	
Vlastní kapitál (Kč)		+ 1 873 626
Dlouhodobé závazky (Kč)		+ 2 428 793
	2014	2015
Hmotný majetek (Kč)	1 884 507	6 295 611
Vlastní kapitál (Kč)	1 657 399	3 531 025
Dlouhodobé závazky (Kč)	538 775	2 967 568

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

4.2.2 Vertikální analýza

Vertikální analýza ukazuje strukturu jednotlivých položek v relativním vyjádření.

Vertikální analýza aktiv

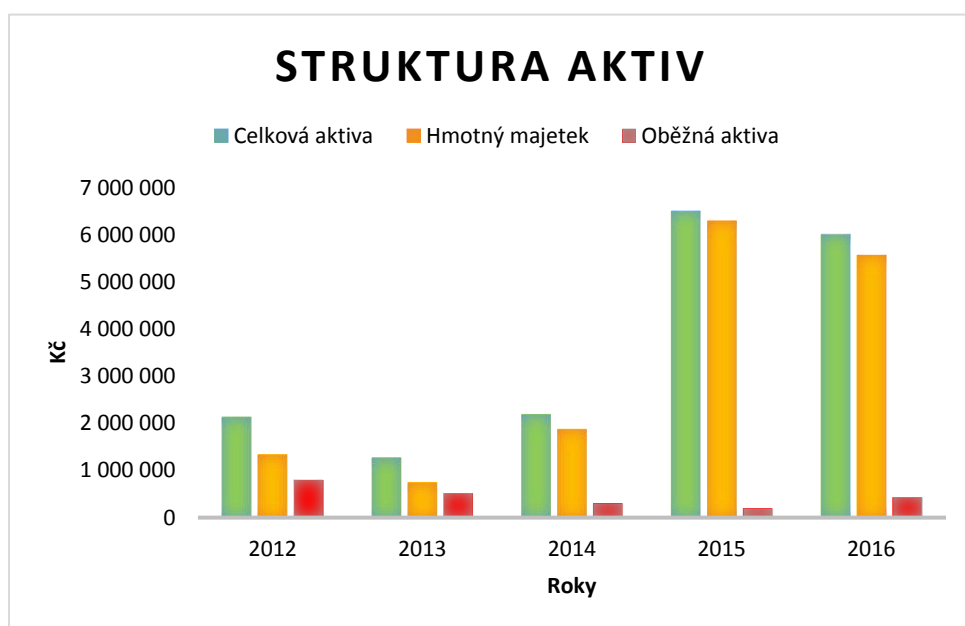
Tabulka 8: Vertikální analýza aktiv

	2012	2013	2014	2015	2016
Aktiva celkem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Hmotný majetek	62,75%	59,40%	85,81%	96,88%	92,78%
Oběžná aktiva	37,25%	40,60%	14,19%	3,12%	7,22%
Peníze v hotovosti a ceniny	0,06%	0,12%	0,11%	0,00%	0,01%
Peníze na bankovních účtech	18,00%	10,03%	8,45%	1,45%	5,48%
Zásoby	5,74%	9,38%	5,33%	1,55%	1,73%
Pohledávky (vč. úvěrů a půjček)	13,45%	21,07%	0,30%	0,12%	0,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Po celé sledované období měl hmotný majetek většinový podíl na celkových aktivech. V roce 2013, po mírném poklesu oproti předchozímu roku, začal podíl hmotného majetku na celkových aktivech růst, a v letech 2015-2016 měl více jak 90% podíl. Mezi roky 2013 – 2014 došlo u oběžných aktiv k výraznému poklesu, a to především z důvodu splacení pohledávek. Celková aktiva rostla od roku 2013 do roku 2015 kvůli nákupu investičního majetku, a proto nejsou oběžná aktiva zastoupena ve větším podílu na celkových aktivech. Tento fakt dokládá i následující graf č. 7.

Graf 7: Struktura aktiv 2012-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Vertikální analýza pasiv

Tabulka 9: Vertikální analýza pasiv

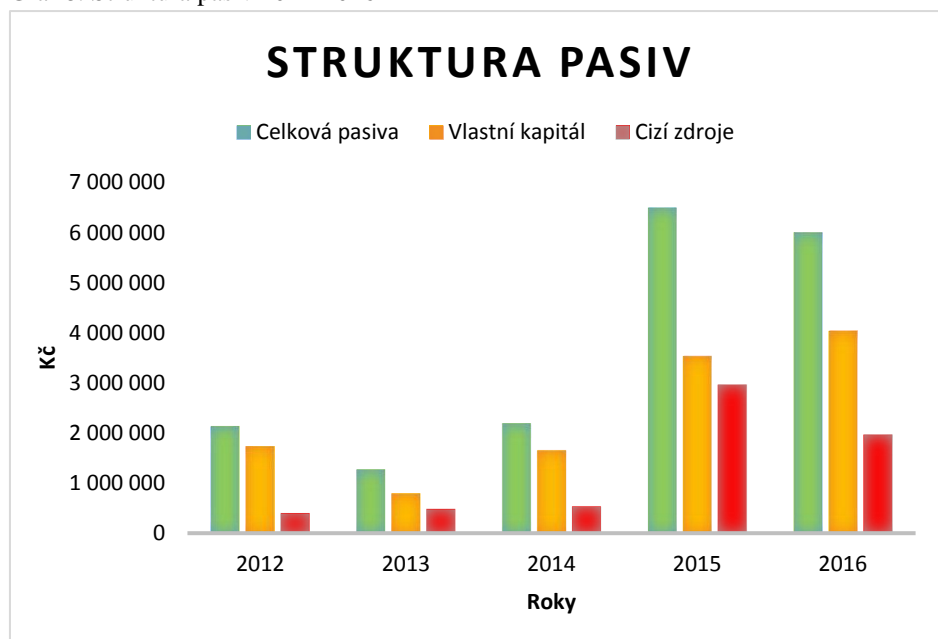
	2012	2013	2014	2015	2016
Celková pasiva	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Vlastní kapitál	81,18%	62,34%	75,47%	54,34%	67,27%
Cizí zdroje	18,82%	37,76%	24,53%	45,66%	32,73%
Dlouhodobé závazky	18,58%	24,45%	10,36%	40,93%	31,31%
Krátkodobé závazky	0,24%	13,31%	14,17%	4,73%	1,42%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Viditelný majoritní podíl vlastního kapitálu na celkových pasivech ukazuje vertikální analýza v relativním vyjádření. Dochází k obdobné situaci jako u hmotného majetku a jeho podílu na celkových aktivech. Nejmenší rozdíl mezi procentuálním zastoupením vlastního kapitálu a cizích zdrojů na pasivech je v roce 2015, a to především díky již zmiňovanému úvěru.

Vizuální znázornění podílu vlastního kapitálu a cizích zdrojů na pasivech je znázorněno na grafu č. 8.

Graf 8: Struktura pasiv 2012-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

4.2.3 Indexní analýza

1) **Zlaté pari pravidlo** - dlouhodobý majetek \leq vlastní kapitál.

Tabulka 10: Zlaté pari pravidlo

2012	1 344 455 \leq 1 739 359
2013	759 746 \leq 796 069
2014	1 884 507 \geq 1 657 399
2015	6 295 611 \geq 3 531 025
2016	5 570 768 \geq 4 039 192

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Z tabulky je zřejmé, že podnik splňoval zlaté pari pravidlo do roku 2013. Po zbytek sledovaného období navyšovala farma hmotný majetek za pomoci nového úvěru. Největší rozdíl je v roce 2015, v roce 2016 pak dochází k postupnému vyrovnávání dlouhodobého majetku a vlastního kapitálu.

2) **Zlaté bilanční pravidlo** - dlouhodobý majetek \leq vlastní kapitál + dlouhodobý cizí kapitál.

Tabulka 11: Zlaté bilanční pravidlo

2012	1 344 455 \leq 2 137 393
2013	759 746 \leq 1 108 807
2014	1 884 507 \leq 1 884 851
2015	6 295 611 \geq 6 191 025
2016	5 570 768 \leq 5 919 496

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Podnik nedodržel zlaté bilanční pravidlo pouze v roce 2015 za celé sledované období. Značí to, že dlouhodobý majetek byl financován krátkodobými aktivy. Takto financovaný majetek může být pro podnik jedním z rizikových faktorů.

4.2.4 Analýza poměrových ukazatelů

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability jsou vypočítány včetně dotací a bez možnosti čerpání dotací, aby bylo možné porovnání.

Tabulka 12: Ukazatele rentability

		Ukazatele rentability				
		2012	2013	2014	2015	2016
ROA	s dotacemi	6,80%	11,59%	7,03%	2,36%	2,63%
	bez dotací	-40,42%	-97,04%	-55,13%	-17,32%	-25,80%
ROE	s dotacemi	7,12%	15,82%	7,92%	3,69%	3,33%
	bez dotací	-49,79%	-155,92%	-73,05%	-31,88%	-38,35%
ROS	s dotacemi	71,43%	104,52%	40,50%	41,51%	32,04%
	bez dotací	-424,74%	-875,24%	-317,39%	-304,97%	-313,88%
ROC	s dotacemi	11,57%	8,84%	8,20%	7,34%	6,55%
	bez dotací	-80,94%	-87,16%	-75,64%	-63,43%	-75,52%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Z prvního pohledu je zřejmé, že je podnik bez možnosti pobírání dotací ztrátový. Ukazatel celkových vložených aktiv (viz vztah č. 2) s dotacemi se pohybuje v kladných číslech, nejvyšší hodnota je vykazována v roce 2013. To je zapříčiněno nejnižším stavem aktiv z období 2012-2016 vzhledem k hrubému zisku, který je po celé sledované období poměrně stabilní. U ukazatele ROA bez dotací je naopak v roce 2013 hodnota nejnižší. K tomuto velkému výkyvu došlo díky tomu, že příjmy tvoří z cca 88% dotace.

U ukazatele rentability celkového kapitálu (viz vztah č. 3) ovlivňuje výsledek především hodnota vlastního kapitálu, jelikož je čistý zisk stejně jako hrubý ve sledovaném období poměrně stabilní. I tady lze sledovat velký vliv dotací na příjmy farmy.

U ukazatele ROS (viz vztah č. 4) jsou evidentní obrovské rozdíly bez možnosti čerpání dotací a s dotacemi. Opět je zde zajímavý rok 2013, kdy došlo k nejvýraznějšímu rozdílu, kterému přispěl fakt, že v roce 2013 byly nejnižší tržby za celé sledované období.

U ukazatele rentability nákladů (viz vztah č. 5) dochází k pozvolnému zlepšení tohoto ukazatele mezi roky 2013-2015, nejde zde ale o výrazný rozdíl oproti ostatním rokům.

Ukazatele aktivity

Tabulka 13: Ukazatele aktivity

		Ukazatele aktivity				
		2012	2013	2014	2015	2016
Vázanost celkových aktiv		10,51	9,02	5,76	17,61	12,17
Obrat celkových aktiv		0,10	0,11	0,17	0,06	0,08
Doba obratu pohledávek		508,70	684,36	6,15	7,28	0,00
Doba obratu závazků		711,78	1226,27	508,46	2894,19	1433,72

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

U ukazatele vázanosti celkových aktiv (viz vztah č. 6) došlo k obrovskému nárůstu mezi lety 2014 a 2015 způsobenému zvýšením aktiv, konkrétně hmotného majetku. Jelikož v zájmu podniku je držet tento ukazatel na nejnižší možné míře, byl rok 2014 z hlediska tohoto ukazatele rokem nejlepším.

U ukazatele obratu celkových aktiv (viz vztah č. 7) lze usoudit podle nízkých hodnot, že podnik nevyužívá příliš intenzivně svůj majetek.

U ukazatele doby obratu pohledávek (viz vztah č. 8) je mezi lety 2014 – 2015 pokles, který byl způsoben zaplacením některých pohledávek. V roce 2016 neměl podnik žádné pohledávky.

Velký úvěr v roce 2015 způsobil prudký nárůst hodnot u ukazatele doby obratu závazků (viz vztah č. 9).

Ukazatele zadluženosti

Tabulka 14: Ukazatele zadluženosti

	Ukazatele zadluženosti				
	2012	2013	2014	2015	2016
Celková zadluženost	18,82%	37,76%	24,53%	45,66%	32,73%
Dlouhodobá zadluženost	18,58%	24,45%	10,36%	40,93%	31,31%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Po vypočtení ukazatele celkové zadluženosti (viz vztah č. 10) v celém sledovaném období můžeme vidět, jaký podíl má cizí kapitál na celkových aktivech (nebo pasivech) v relativním vyjádření. Největší je v roce 2015 z důvodu vzetí úvěru.

Ukazatel dlouhodobé zadluženosti (viz vztah č. 11) porovnává míru dlouhodobého cizího kapitálu na celkových aktivech (či pasivech) a opět lze konstatovat největší nárůst mezi lety 2014 a 2015 způsobený novým úvěrem.

Ukazatele likvidity

Tabulka 15: Ukazatele likvidity

	Ukazatele likvidity				
	2012	2013	2014	2015	2016
Běžná likvidita	156,45	3,05	1,00	0,66	5,10
Pohotová likvidita	132,33	2,34	0,63	0,33	3,88
Okamžitá likvidita	75,85	0,76	0,60	0,31	3,88

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

U výpočtů ukazatele běžné likvidity (viz vztah č. 12) byla zaznamenána v roce 2012 extrémní hodnota (běžná likvidita by se měla pohybovat okolo hodnot 1,5 – 2,5 v absolutním vyjádření) způsobená velice nízkými krátkodobými závazky.

Velmi časté kolísání lze vidět i u hodnot ukazatele pohotové likvidity (viz vztah č. 13). Vývoj ukazatele běžné a pohotové likvidity má stejně kolísající tendenci.

U ukazatele okamžité likvidity (viz vztah č. 14) je opět hodnota v roce 2012 považována za vysoce nadprůměrnou, příčinou jsou opět nízké krátkodobé závazky v tomto roce.

4.2.5 SWOT analýza

Silné stránky

Silnou stránkou podniku je bezesporu kvalita jeho výrobků a zboží, která se projevuje v rostoucích tržbách za prodej bio hovězího ve sledovaném období. Jelikož jde o rodinnou farmu, předávají se zkušenosti z generace na generaci, a to přispívá k většímu zájmu o podnik samotný. Ekologickým hospodařením farmy je kvalita života zvířat na velmi vysoké úrovni. Umístění podniku je velmi výhodné jeho blízkostí k Praze, a zároveň je ideální k rozvoji agroturistiky. Farma ve sledovaném období investovala do svého rozvoje, což je velmi důležité vzhledem k budoucímu vývoji ekonomiky podniku.

Slabé stránky

Ekologická farma je silně závislá na dotacích, nedostatek vlastních financí spolu s nemožností dotací by znamenal velice pomalý rozvoj podniku, pokud by k rozvoji zbyly finanční prostředky. Vysoké náklady na plnění ekologického statutu farmy se promítají v cenách produktů, zákazníci se tedy mohou rozhodnout pro konkurenci, byť na úkor kvality. Farma Kunclův mlýn má ale mnoho spokojených zákazníků, kteří se vrací, a tak farma tuto slabou stránku výrazně minimalizuje.

Příležitosti

Ekologické zemědělství vyniká svým hospodařením s ohledem na životní prostředí. Vzrůstající zájem o zdravý životní styl představuje pro farmu jednu z příležitostí. Pokud bude tento zájem přetrvávat nebo růst, bude moci farma rozšířit svou hlavní činnost. Mezi další příležitosti farmy se řadí rostoucí poptávka po bioproduktech a zvyšující se zájem o agroturistiku.

Hrozby

Možnosti čerpání dotací či fondů vzhledem ke svému budoucímu vývoji je jednou z nejnápadnějších hrozeb ekologické farmy. Nedostačující nebo nesrozumitelné mnohokrát novelizované zákony plynoucí z ČR nebo z EU jsou obrovskou překážkou pro malé ekologické farmy. Při jejich vytváření často chybí odborníci z praxe. Schválení dotací či jiných finančních prostředků je administrativně složité a zdlouhavé.

Ekologická farma je závislá na aktuální poptávce po bioproduktech a trendu, jelikož cenově nemůže velkým potravinovým řetězcům konkurovat. Nelze opomenout ani závislost jakéhokoli zemědělského podniku na klimatických podmínkách.

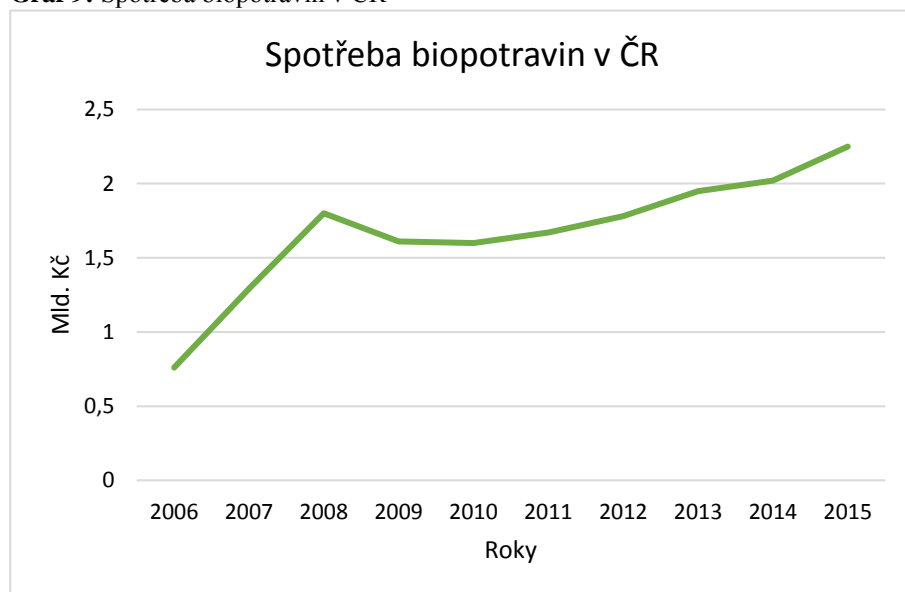
4.2.6 SLEPT analýza

Zjistit vlivy na podnik a jeho okolí je možné pomocí SLEPT analýzy. U každého vlivu je vybrané jedno hledisko.

Sociální vliv

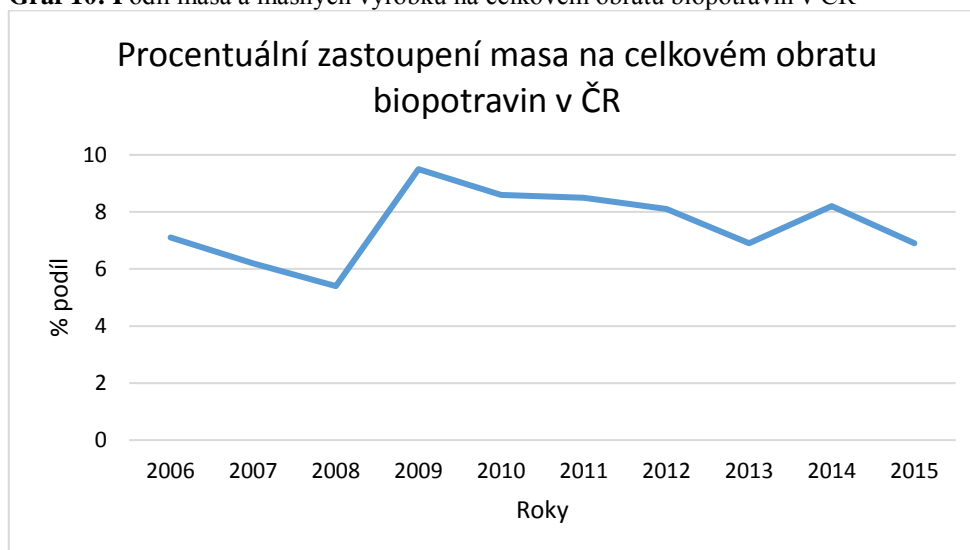
Vývojový trend spotřeby biopotravin v České republice kopíruje trend poptávky po biopotravinách. Z grafu č. 9 je zřejmé, že spotřeba biopotravin se vyvíjí příznivě pro jejich výrobce a prodejce. Propad po roce 2008 byl zapříčiněn ekonomickou krizí.

Graf 9: Spotřeba biopotravin v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2015

Graf 10: Podíl masa a masných výrobků na celkovém obratu biopotravin v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2015

Z grafu č. 10 nelze tvrdit, že by zájem o bio maso upadal, jelikož jde o procentuální zastoupení na celkovém obratu biopotravin v ČR. Naopak nám tento graf dokládá, že zájem o maso a masné výrobky byl i v době krize na rozdíl od většiny ostatních biovýrobků. Smysluplnost existence ekologických farem je tedy na místě.

Legislativní a politický vliv

Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 se stala Česká republika součástí společné zemědělské politiky, která je zmíněna v literární rešerši. Ekologické farmy musí splnit mnoho kritérií, aby mohly pobírat dotace. Největší překážkou při čerpání dotací je zdlouhavý administrativní proces.

Ekonomický vliv

Největší ekonomický vliv mají na farmu dotace. Tvoří většinu příjmů farmy, tudíž je na nich farma závislá.

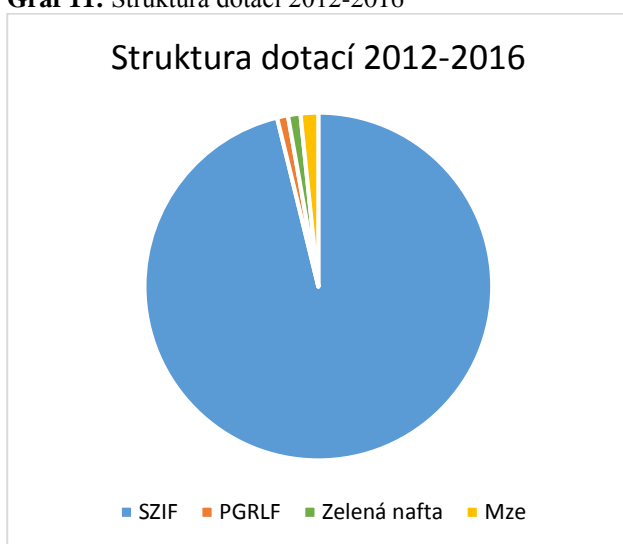
Tabulka 16: Podíl dotací na příjmech

	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy (s dotacemi)	1 215 576	1 572 233	1 755 117	1 928 077	2 209 329
Podíl dotací na příjmech	83,22%	88,37%	77,79%	66,33%	77,27%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Pokud by farmy neměly možnost pobírat dotace, nemusí to nutně znamenat narušení jejich finanční stability. Je otázkou, zda by výdaje zůstaly na stejné úrovni, a zda by se nezměnily ceny zemědělské techniky. Na následujícím grafu č. 11 je vyjádřeno procentuální zastoupení jednotlivých programů na celkových dotacích.

Graf 11: Struktura dotací 2012-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016

Technologický vliv

Farma ke své hlavní činnosti využívá moderní technologie, které dopomáhají k vyšší produktivitě práce. Zároveň jsou některé stroje šetrnější k přírodě než stroje používané v konvenčním zemědělství.

Obrázek 3: Zemědělská technika farmy Kunclův mlýn

Zdroj: Vlastní dokumentace

Obrázek 4: Zemědělská technika farmy Kuncův mlýn II

Zdroj: Vlastní dokumentace

4.2.7 Analýza podnikatelského záměru farmy

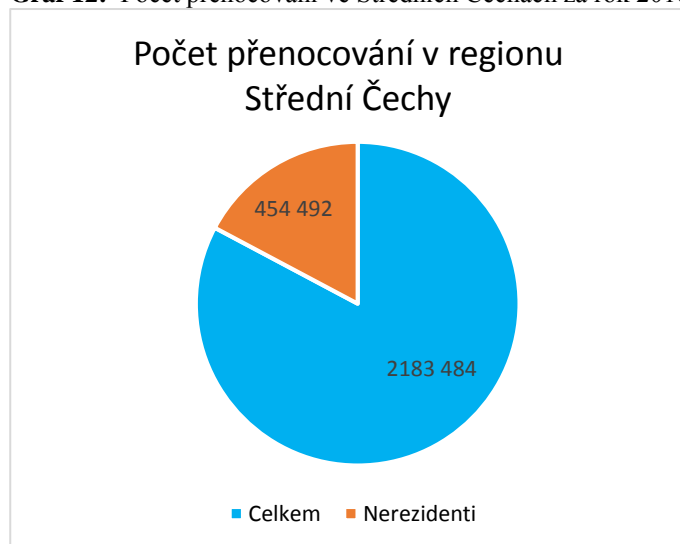
V budoucnosti přemýšlí Petr Kuncel o rekonstrukci jedné ze stávajících budov a její přestavbě na další apartmány. Chce zachovat rodinný koncept, tudíž by vznikly pouze čtyři

další apartmány s možností stravování v nové restauraci, kde by bylo nabízeno mimo jiné i hovězí z jeho farmy.

Návštěvnost a kapacita ubytovacích zařízení v příslušném turistickém regionu

Ekologická farma Kunclův mlýn spadá do turistického regionu Střední Čechy, ke kterému se budou vztahovat data v následujících grafech. V roce 2016 navštívilo ubytovací zařízení v regionu Střední Čechy 890 050 hostů. V počtu přenocování si region Střední Čechy drží 6. místo, celkem 2 183 484 přenocování.

Graf 12: Počet přenocování ve Středních Čechách za rok 2016

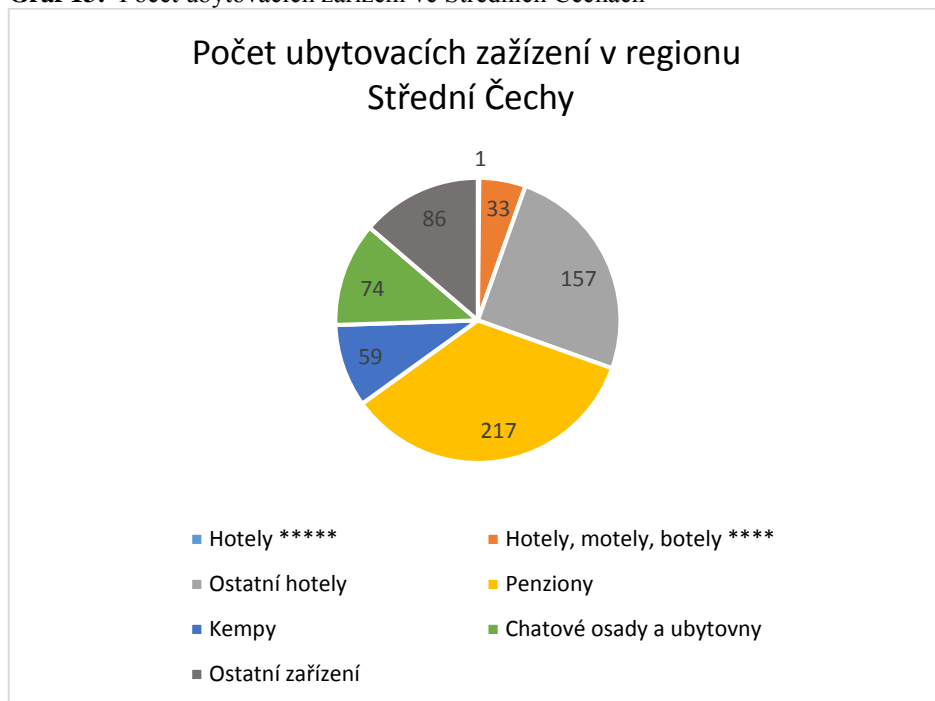
Zdroj: Vlastní zpracování na základě zprávy Srovnání krajů v České republice – 2017

Průměrná doba pobytu v kapacitních ubytovacích zařízeních je 3,5 dne u rezidentů, u nerezidentů podobně - 3,3 dne. Je tedy pravděpodobné, že většina ubytovaných má zájem o víkendové ubytování. Zájem o ubytování v regionu Střední Čechy je poměrně velký, můžeme ho srovnat například s regiony Českolipsko a Jizerské hory či Severní Morava a Slezsko.

Kapacitně můžeme region Střední Čechy porovnat například se Šumavou. Ve Středních Čechách je evidováno 627 ubytovacích zařízení k roku 2016, kde ostatní zařízení, kam spadají apartmány, jsou třetí nejčastější formou ubytování. Z těchto údajů lze doložit zájem o tento typ ubytování, a zároveň vysokou návštěvnost regionu. Tyto

skutečnosti tedy přispívají k životaschopnosti a smysluplnosti podnikatelského záměru Petra Kuncla.

Graf 13: Počet ubytovacích zařízení ve Středních Čechách

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zprávy Srovnání krajů v České republice – 2017

Ekonomický pohled

Pokud by farma zažádala o dotaci na podporu agroturistiky v rámci Programu rozvoje venkova 2014-2020, měla by nárok jakožto malý podnik na 45% způsobilých výdajů, přičemž minimální výše nákladů, ze kterých je stanovena hranice, je 200 tis. Kč a maximální 10 miliónů Kč. (Ministerstvo zemědělství, 2014)

Žadatel musí splnit několik podmínek:

- a) realizace projektu v České republice vyjma Prahy,
- b) všechny výdaje musí být spojené s výstavbou/přestavbou ubytovacího zařízení,
- c) podat pouze jednu žádost,
- d) předložit projekt spolu s přínosy projektu,
- e) u projektů nad 1 milion Kč splnit podmínky finančního zdraví podniku,
- f) splnit procentuální hranici příjmů z prvovýroby nebo ostatní podmínky týkající se počtu dobytčích jednotek na hektar.

Hodnocení finančního zdraví podniku

Finanční zdraví podniku se posuzuje podle 9 ekonomických ukazatelů za poslední tři účetní období. Ke všem hodnotám ukazatelů jsou přiděleny body podle Metodiky výpočtu finančního zdraví pro OP Zemědělství, aritmetický průměr ze součtu bodů za každý rok je pak výsledná hodnota, podle které se posoudí finanční zdraví podniku a zařadí se do příslušné kategorie.

Tabulka 17: Výpočet finančního zdraví podniku

		2014	2015	2016
Rentabilita celkového kapitálu	(Příjmy-Výdaje-Odpisy)/Majetek celkem*100	-14,4292	-13,5628	-17,1810
Rentabilita vlastních zdrojů	(Příjmy-Výdaje-Odpisy)/Čistý majetek*100	-18,6491	-16,1456	-17,5439
Celková zadluženost	(Závazky celkem včetně úvěrů a rezerv/Majetek celkem)*100	28,5897	47,1371	35,2806
Krytí dlouhodobého majetku vlastními zdroji	Čistý majetek/Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek	0,7737	0,8400	0,9793
Podíl výdajů na 1 Kč příjmů	Výdaje celkem/Příjmy celkem	1,0965	0,9205	0,9284
Doba obratu zásob	(Zásoby/Příjmy celkem)*360	23,9984	18,8582	16,9137
Obrátkovost majetku	Příjmy celkem/Majetek celkem	0,9313	0,3063	0,3966
"Likvidita"	(Zásoby+Pohledávky+Peněžní prostředky v hotovosti a na bankovních účtech+Cenné papíry a peněžní vklady+Ostatní finanční majetek)/(Závazky+Úvěry a půjčky)	0,5739	0,0684	0,2203
Doba splatnosti závazků	Závazky celkem/(Příjmy-Výdaje)	3,4872	19,3680	12,4295

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016 a Metodiky pro výpočet finančního zdraví pro OP Zemědělství

Tabulka 18: Bodové ohodnocení finančního zdraví podniku

Hodnoty ekonomických ukazatelů			Bodové ohodnocení		
2014	2015	2016	2014	2015	2016
-14,4292	-13,5628	-17,1810	1	1	1
-18,6491	-16,1456	-17,5439	1	1	1
28,5897	47,1371	35,2806	5	3	3
0,7737	0,8400	0,9793	1	1	1
1,0965	0,9205	0,9284	1	5	5
23,9984	18,8582	16,9137	3	3	3
0,9313	0,3063	0,3966	2	2	2

0,5739	0,0684	0,2203	1	1	1
3,4872	19,3680	12,4295	3	1	1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů v letech 2012-2016 a Metodiky pro výpočet finančního zdraví pro OP Zemědělství

Součet bodů za rok 2014, 2015 i 2016 je shodný – 18 bodů. Aritmetický průměr součtu bodů za jednotlivá období je tudíž 18 bodů. Dle Metodiky pro výpočet finančního zdraví pro OP Zemědělství splňuje podnik podmínky pro finanční zdraví a je zařazen do kategorie B, což je pro podnik velmi dobré, jelikož tato kategorie podniku zvyšuje šanci na poskytnutí dotace.

Hodnocení podnikatelského záměru

Podnikatelský záměr farmáře Petra Kuncla lze hodnotit jako uskutečnitelný a životaschopný. Ubytovací zařízení v regionu, v němž se nachází farma, jsou podle statistik potřebná a vyhledávaná. Statistiky hostů a počtu přenocování ukazují, že o tento turistický region je opravdu zájem. Agroturistika je podporována dotacemi, o které si farma může zažádat při splnění všech uvedených podmínek. Jelikož by šlo o dotaci nad 1 milion korun, bylo zhodnoceno finanční zdraví podniku, kde se ukázalo, že podnik je finančně zdravý a zařazuje se do kategorie B. To může zajistit podniku vyšší šanci na poskytnutí dotace a zároveň to ukazuje na výborné hospodaření podniku, jelikož jsou zde počítány i hodnoty za zlomový rok 2015, kdy farma velmi investovala do dalšího rozvoje podniku.

5 Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit ekonomickou situaci farmy, určit závislost podniku na dotačních programech a posoudit podnikatelský záměr farmáře Petra Kuncla.

V metodice bakalářské práce byla nejdříve teoreticky popsána horizontální a vertikální analýza, indexní analýza, byly stručně charakterizovány poměrové ukazatele a vymezeny analýzy prostředí podniku, konkrétně SWOT a SLEPT analýza. V dalším úseku teoretické části je vysvětlena problematika ekologického zemědělství, jeho historie ve světě a v České republice, a zároveň vývoj ekologického zemědělství, který je podložený grafy. Čtenář je seznámen i s evropskými a českými značkami ekologického zemědělství a konkrétními organizacemi kontrolního systému ekologického zemědělství v ČR. Téma společné zemědělské politiky je doplněno o popis jednotlivých programů. U programu SAPARD byly kritizovány zdlouhavé administrativní postupy. Poznatky a zkušenosti programu SAPARD byly využity v Operačním programu rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství. Největší pozornost je zde věnována Programu rozvoje venkova, pro srovnání jsou uvedeny velikosti dotací v období 2007-2013 a 2014-2020.

V empirické části byly využívány vztahy a teoretické znalosti z metodiky, pomocí nichž mohla být zhodnocena ekonomická situace ekologické farmy Kunclův mlýn. Farma si vede daňovou evidenci, ze které byly zpracovány údaje za období 2012-2016.

Ve vlastní práci byla na začátku stručně představena farma Kunclův mlýn, její primární a vedlejší činnost. Ve finanční analýze byla provedena horizontální a vertikální analýza, která posloužila k zorientování v účetních výkazech podniku. U indexní analýzy bylo posuzováno plnění dvou pravidel – zlatého pari pravidla a zlatého bilančního pravidla. První zmíněný se farmě podařilo dodržovat do roku 2013, u zlatého bilančního pravidla je situace o poznání lepší, farma jej nedodržela pouze první rok.

Všechny vypočtené hodnoty bez možnosti pobírání dotací u poměrového ukazatele rentability jsou v záporných hodnotách. Tento fakt dokládá, že farma je závislá na dotacích. Z hodnot s dotacemi vyplývá, že podnik má dlouhodobě kladný výsledek hospodaření.

K ničemu překvapivému nedošlo u ukazatelů aktivity vzhledem ke zlomovému roku 2015, ve kterém bylo ve velké míře investováno do rozvoje podniku.

U ukazatele likvidity je nezajímavějším rokem rok 2012, kdy byly všechny druhy likvidit extrémně vysoké kvůli velice nízkým krátkodobým pohledávkám.

SWOT analýza zhodnotila silné a slabé stránky, a také příležitosti a hrozby. Dle výsledků provedené SWOT analýzy lze říci, že farma má obrovský potenciál a rozhodně je vážnou konkurencí pro své okolí. Farma se snaží předcházet ohrožením, a zároveň se snaží mít pod kontrolou své slabé stránky, u kterých je to možné. Po provedení SWOT analýzy lze farmu hodnotit jako stabilní prosperující podnik.

Ve SLEPT analýze byl hodnocen nejprve sociální vliv na farmu, kde potenciál a životaschopnost farmy podpořil graf spotřeby bioproduktů v ČR, kde je jasně prokázáno, že zájem o kvalitní biomaso a masné výrobky byl i v době krize. U legislativního a politického vlivu byly pro farmu nejcitelnějším problémem dlouhé lhůty při vyřizování administrativních záležitostí. Z ekonomického hlediska je zde poukázáno na silnou závislost na dotacích. Po celé sledované období tvořily dotace více jak 66% podíl na příjmech farmy. Nejnižší podíl dotací na příjmech byl zaznamenán v roce 2015 s hodnotou 66,33%. Většina dotací pochází od státního zemědělského intervenčního fondu.

Při finanční analýze byla zjištěna silná závislost podniku na dotacích. Při možnosti pobírání dotací podnik hospodaří velmi dobře, což dokazují hodnoty jednotlivých ukazatelů i prokázané finanční zdraví podniku. Podniku v posledních letech chyběl dostatečný vlastní kapitál, jelikož byl spolu s cizími zdroji investován do majetku farmy.

S přihlédnutím k budoucímu vývoji poskytování dotací bych navrhla podniku rozšířit svou hlavní činnost natolik, aby se stal nezávislým nebo co nejméně závislým na dotacích. Zvýšením ubytovacích kapacit si podnik zajistí vyšší příjmy z vedlejší činnosti, proto bych tento podnikatelský záměr doporučila. Podnik by se měl zamyslet nad zlepšením své propagace, která by zvýšila povědomí lidí o farmě, a mohla by přilákat nové zákazníky. Pro některé potenciální zákazníky může být překážkou také dostupnost lokality, v níž se farma nachází. Tento problém by mohla vyřešit vlastní malá prodejna v nejbližší městě, například v Sedlčanech či v Kamýku nad Vltavou. Vzhledem ke stále narůstající klientele a zájem o biopotraviny i agroturistiku hodnotím podnikání této farmy jako úspěšné a smysluplné.

6 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura a tištěné zdroje

1. DVORSKÝ, J. -- URBAN, J. *Základy ekologického zemědělství*. Brno: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, 2011. ISBN 978-80-7401-051-4.
2. KALOUDA, F. *Finanční analýza a řízení podniku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7380-591-3.
3. KUBÍČKOVÁ, D., JINDŘICHOVSKÁ, I. *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firem*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-538-1.
4. LEE, Alice, John LEE a Cheng LEE. *Financial analysis, planning & forecasting: Theory and application*. 2. vydání. Singapore: World scientific publishing, 2009. ISBN 978-981-270-608-9.
5. PAVELKOVÁ, D. -- KNÁPKOVÁ, A. -- ŠTEKER, K. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4456-8.
6. RAE, Allan N. *Agricultural management economics: activity analysis and decision making*. University of Michigan: CAB International, 1994. ISBN 9780851987682
7. RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 5., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-5534-2
8. SEDLÁČEK, J. *Finanční analýza podniku*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3386-6.
9. ŠARAPATKA, B. -- URBAN, J. *Ekologické zemědělství : učebnice pro školy i praxi. I. díl, Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin*. Praha: MŽP, 2003. ISBN 80-7212-274-6.
10. URBAN, J. -- ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství - II. díl: normy Evropské unie, chovy a welfare hospodářských zvířat*. Šumperk: PRO-BIO, 2005. ISBN 80-903583-0-6.

Internetové zdroje

1. Dotační informace - Podpora agroturistiky [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/podpora-agroturistiky/>

2. Kontrola ekologického zemědělství. *Kdo jsme* [online]. [cit. 2017-06-14]
Dostupné z: <http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>
3. Kontrolní systém ekologického zemědělství [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-12-15]. Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrolni-system/>
4. Metodika výpočtu finančního zdraví pro OP Zemědělství [online]. [cit. 2018-03-04].
Dostupné z:
https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fop%2Fekonomika%2F1105955763078
5. Ministerstvo zemědělství. *Společná zemědělská politika* [online]. [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne>
6. Program rozvoje venkova 2007-2013 [online]. [cit. 2017-06-26].
Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/programove-dokumenty/>
7. Program rozvoje venkova 2014-2020 [online]. [cit. 2017-06-26].
Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/aktuality/prubeh-pripravy-dokumentu-1.html>
8. VOŠTA, Milan. *Společná zemědělská politika EU a její aplikace v České republice** [online]. [cit. 2017-11-21].
Dostupné z: <https://www.vse.cz/se/42>

7 Přílohy

Odkazovaný seznam příloh